

Relasjonen mellom partilfredshet og varighet av parforhold sett i lys av livssyklusfaktorer

Høy partilfredshet en kortvarig glede?

Gunnlaug Gitlestad

Hovedoppgave ved Psykologisk institutt

UNIVERSITETET I OSLO

April, 2011

© Gunnlaug Gitlestad

2011

Endring av partilfredshet

Gunnlaug Gitlestad

<http://www.duo.uio.no/>

Sammendrag

Forfatter: Gunnlaug Gitlestad

Tittel: Relasjonen mellom partilfredshet og varighet av parforhold sett i lys av livssyklusfaktorer: Høy partilfredshet en kortvarig glede?

Hovedveileder: Pål Ulleberg

Biveileder: Andreas Løes Narum

Bakgrunn: To motstridende mønster av endring i partilfredshet i parforhold over tid har fått stor empirisk støtte, og er blitt gitt flere teoretiske forklaringer. Det ene mønsteret er lineært, nedadgående, og det andre mønsteret er kurvilnieært, hvor det nedadgående mønsteret stabiliseres etter omkring 10 år, og ved omkring 20 års parforhold begynner det å stige. Denne studiens hovedformål var å undersøke hvilke mønster i endring av partilfredshet som er tendensen i Norge. For å gi mulige forklaringer til endring av partilfredshet, ble det i tillegg til parforholds varighet inkludert variablene om paret har barn, om eventuelle barn var flyttet hjemmefra, og parets alder. Det ble også undersøkt om det fremkom kjønnsforskjeller.

Metode: Det ble benyttet en krysseksjonell design, og utvalget bestod av 898 par (n=1796). Datamaterialet ble samlet inn gjennom et spørreskjema på internett, og basert på dette ble ti spørsmål benyttet som måleinstrument for å undersøke partilfredshet.

Resultat: Det ble funnet støtte til en kurvilineær assosiasjon mellom partilfredshet og parforholds varighet. Nivå av partilfredshet var høyt i starten av parforhold, men gikk gradvis nedover de første 12-16 år, stabiliserte seg så i omtrent 8 år, for deretter å stige etter 20-24 år. Endringene i partilfredshet samsvarte med livssyklusfaktorer, hvor det å ha barn viste en negativ sammenheng med partilfredshet, og at barn var flyttet hjemmefra viste en positiv sammenheng med partilfredshet. Alder viste ingen signifikant innvirkning. Sammenlignet med mennene ble kvinnenens partilfredshet mer negativt påvirket av varighet av parforhold og av å ha barn boende hjemme, og ble mer positivt påvirket av at barn var flyttet hjemmefra. Kjønnsforskjellen i assosiasjonen mellom partilfredshet og parforholds varighet viste tendens til å øke med varigheten av parforhold.

Konklusjon: Resultatet indikerer at det finnes et utbredt mønster av endring i partilfredshet formet som en U-kurve, både i Norge og utland. Dette mønsteret antas å ha sammenheng med variabler knyttet til parets livssyklus, individets kjønn, og prosesser forklart gjennom de teoretiske perspektivene desillusjonering, habituering og rolle-teori, samt endring i parenes kjærlighet og interaksjon. Partilfredshet er derimot et komplekst og stort tema, hvor det trengs mer forskning på norske par for å kunne predikere partilfredshet i den norske populasjonen.

Forord

Takk til Andreas Løes Narum for tilgang til det spennende datamaterialet denne studien baserer seg på, og for din inspirerende og gode veiledning. Takk til Pål Ulleberg for uvurderlig hjelp og råd til bearbeiding av datamaterialet, for din tilgjengelighet, og for nyttig tekstveiledning.

Takk også til familie og venner som gjennom prosessen med utvikling av oppgaven har støttet og oppmuntret meg, og vist interesse for studien. Takk særlig til min kjære Martin, for din urokkelige tro på meg, og for at du har møtt mine behov ved å dele dine refleksjoner om temaene i oppgaven, vist omsorg, og fått meg til å le når jeg har trengt en god latter. Takk til mine små døtre, Maja Gesine og Selma Remine, for den ubeskrivelige gleden dere gir meg, og for å gi meg gode avbrekk om jeg har ønsket det eller ei. Takk også til jentenes fantastiske farmor, Kari Larsen, for at du har stilt opp som barnevakt når jeg har trengt litt ekstra tid.

En stor takk også til Gunn-Asbjørg Valen-Sendstad og Ragnhild Hodne-Mjanger for deres fine korrektur og hjelpsomme innspill.

Gunnlaug Gitlestad

Oslo, 18.04.2011.

...

The sea so deep and blind

Where still the sun must set

And time itself unwind

O love, aren't you tired yet?

And time itself unwind

O love, aren't you tired yet?

The Faith, Leonard Cohen (2004)

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon	1
1.1	Forskning på partilfredshet.....	3
1.1.1	Konseptualisering og terminologi.....	4
1.2	Begrepsavklaring	6
1.2.1	Partilfredshet	6
1.2.2	Parforhold.....	6
1.3	Varighet av parforhold og partilfredshet.....	7
1.3.1	En tidlig nedgang i partilfredshet	7
1.3.2	Lavt nivå av partilfredshet i de midtre årene.....	10
1.3.3	Partilfredshet i de sene årene.....	11
1.4	Korrelater til partilfredshet	13
1.4.1	Par med og uten barn.....	13
1.4.2	Når barna har forlatt redet	14
1.4.3	Alder.....	15
1.4.4	Mulige kjønnsforskjeller i endring av partilfredshet.....	16
1.4.5	Interaksjon.....	17
1.4.6	Kjærlighet.....	18
1.5	Problemstilling og hypoteser	19
2	Metode.....	22
2.1	Prosedyre	22
2.1.1	Deltagere	22
2.1.2	Måleinstrumentet.....	23
2.2	Statistiske analyser	26
3	Resultater.....	28
4	Diskusjon.....	34
4.1	Partilfredshets' relasjon til parforholdets varighet og parets barn.....	34
4.1.1	Den tidlige nedgangen i partilfredshet	34
4.1.2	De midtre årenes lave partilfredshet.....	37
4.1.3	De senere årenes stigende partilfredsheten	38
4.2	Kjønnsforskjeller	40
4.2.1	Relasjonen mellom partilfredshet og barn	41

4.2.2	Relasjonen mellom partilfredshet og varighet av parforhold.....	42
4.3	Relasjonen mellom partilfredshet og alder.....	43
4.4	Metodiske styrker og svakheter.....	44
4.5	Implikasjoner.....	47
5	Avslutning.....	51
	Litteraturliste.....	52
	Vedlegg I.....	65
	Vedlegg II.....	67

1 Introduksjon

Kan en være lykkelig i parforholdet livet ut? Kan en etter mange år i et parforhold fortsatt være like tilfreds med partneren sin? Hva er det som gjør at par kan gå fra å være forelskede turtelduer, til å mistrives både med parforholdet og partneren? Lignende spørsmål har i nesten et århundre vært av stor interesse innen det multidisiplinære forskningsfeltet rundt parforhold. Fortsatt er det mange ubesvarte spørsmål og divergerende funn. Om par som holder sammen over lang tid kan ha et vedvarende, lykkelig parforhold, er et av de store temaene. Studier av partilfredshet sett i sammenheng med forholdets varighet, har avdekket to dominerende mønster av endring. Det ene mønsteret viser en lineær, nedadgående tendens med synkende partilfredshet (f.eks. Burgess og Cottrell, 1936; Burgess, 1939; Glenn, 1998; Pineo, 1961). Det andre mønsteret er kurvilineært, hvor det er funnet at partilfredsheten går nedover i de tidlige årene, stabiliserer seg så i en periode, for deretter i de senere årene vise en oppadgående kurve (f.eks. Orbuch, House, Mero, og Webster, 1996; Rollins og Cannon, 1974). Disse to hovedmønstrene i endring av partilfredshet divergerer altså mest når det gjelder endring av partilfredshet i de senere årene, etter omtrent 20 års parforhold, hvor det ene perspektivet predikerer en fortsettelse av den progressive nedgangen i partilfredshet, mens det andre perspektivet predikerer en endring i form av stigende partilfredshet.

Kunnskap om hvilke faktorer som er involvert i endring av partilfredshet kan brukes til å tilrettelegge for at par er lykkelige sammen. Partilfredshet kan predikere individets globale lykke (Glenn og Weaver, 1981), psykologisk velvære og fysisk helse (Drigotas, Rusbult, Wieselquist, og Whitton, 1999), familiens velvære (Stack og Eshleman, 1998), og kan fungere som en buffer mot stressende livshendelser (Coan, Schafer, og Davidson, 2006). I tillegg kan samfunnet være tjent med at solide parforhold dannes og opprettholdes (Laub, Nagin, og Sampson, 1998). Lav partilfredshet kan predikere depresjon (Beach og O'Leary, 1993) og oppløsning av ekteskapet (Huston, Houts, Caughlin, Smith, og George, 2001).

En vanlig antagelse innen forskningsfeltet er at partilfredshet er den primære determinanten for forholdets stabilitet (Berscheid, 1994, 2010; White og Booth, 1991). Derfor kan kunnskap om hvilke faktorer som er involvert i endring av partilfredshet også bidra til å fremme sjansene for at par holder sammen. Antall skilsmisser har i Norge hatt en sterk økning siden 1950-tallet, og dersom utviklingen fortsetter som i dag er det estimert at omtrent halvparten av ekteskapene som inngås vil ende i skilsmisse (Statistisk sentralbyrå, 2007). Mange av

ekteskapene går etter kort tid i oppløsning, hvor i nesten en tredjedel av skilsmissene som fant sted i 2006 hadde ekteskapet vart i under ni år (Statistisk sentralbyrå, 2007). Likevel er det mange som gifter seg i Norge, og antall inngåtte ekteskap de siste fem årene er det høyeste siden 1970-tallet (Statistisk sentralbyrå, 2010). Kunnskap om hvilke mekanismer og faktorer som opererer ved høy grad av partilfredshet kan altså være av stor betydning både for individet, familien og samfunnet.

Denne studien vil undersøke kvinner og menns partilfredshet sett i sammenheng med parforholdenes varighet, og vil ta med i betraktning kontekstuelle faktorer i parets livssyklus som er trolig at kan være involvert i eventuelle endringer. En sentral antagelse er at det vil avdekkes endringer i partilfredshet assosiert med parforholds varighet, og at disse endringene kan ha sammenheng med både om paret har barn, om barn har flyttet hjemmefra, individenes alder og kjønn. I tillegg til at det i litteraturen finnes lite entydige funn om endring av partilfredshet, særlig i de senere fasene av parforholdet, er majoriteten av studier gjort med utgangspunkt i amerikanske utvalg. Derfor kan denne studien bidra til å tydeliggjøre sammenhenger i endring av partilfredshet i Norge, samt undersøke i hvilken grad funn fra andre land som USA kan overføres til den norske populasjonen. Det er ikke gitt at studier utført i andre kulturer er overførbare til norske forhold, og jeg har ikke funnet studier gjort med norske utvalg som har undersøkt tilsvarende problemstillinger. Denne studien kan følgelig bidra til å lage et rammeverk for å bedre forstå endring av partilfredshet i den norske befolkningen. For å undersøke partilfredshet vil det benyttes et måleinstrument som nylig er utformet av psykolog Andreas Løes Narum, og som antas å ha sentrale likheter med andre kjente måleinstrument innen forskningsfeltet. Før utdyping av hypotesene, vil sentrale funn fra forskning på partilfredshet og relevante teorier bli beskrevet. Først vil det imidlertid beskrives hovedtrekk i forskningsfeltets bakgrunn, og gis en begrepsavklaring.

1.1 Forskning på partilfredshet

Helt fra tidlig på 1900-tallet (f.eks. Burgess, 1939; Burgess og Cottrell, 1936; Hamilton, 1929, ref. i Burgess, 1939; Terman og Johnson, 1939) er det blitt gjort en rekke systematiske studier av partilfredshet, og forsøkt å identifisere influerende faktorer og sammenhenger (Berscheid, 1994, 2010; Berardo, 1990; Bradbury, Fincham, og Beach, 2000; Hicks og Platt, 1970; Karney og Bradbury, 1995). Temaet har engasjert forskere på tvers av fagdisipliner, særlig med bidrag fra ulike grener innen sosiologi og psykologi. For å forklare variasjoner og endring i partilfredshet har noen fokuset på individets stabile karakteristikk som personlighet (f.eks. Watson, Hubbard, og Wiese, 2000) eller tilknytningsstil (f.eks. Shaver, Hazan, og Bradshaw, 1988). Andre har vært opptatt av de interpersonlige prosessene i parforhold, og fokusert på globale mønster i samhandlingen mellom partene, eller på parets interaksjon ved konflikt og problemløsningsamtaler (Bradbury og kolleger, 2000). På 80-tallet startet en kognitiv interesse rundt pars interaksjon, hvor blant annet attribusjonene individene tilskrev hverandres atferd viste seg å ha betydning for partilfredshet (Fincham og Bradbury, 1987; Sabourin, Lussier, og Wright, 1991). Det oppstod også en økt interesse for affektive dimensjoner i interaksjon og dens relasjon til partilfredshet (f.eks. Matthews, Wickrama, og Conger, 1996; Thomas, Fletcher, og Lange, 1997). Nylig er behovet for økt oppmerksomhet mot betydningen av parets kontekst tematisert, med det som formål å øke forståelsen av endring i partilfredshet (Gorchoff, John, og Helson, 2008; Karney, 2007).

Forskningen på partilfredshet kan sies å ha vært drevet av en empirisk nysgjerrighet, og tidlige studier av partilfredshet var i hovedsak uten teoretisk grunnlag og med få spesifikke hypoteser (Glenn, 1990; Hicks og Platt, 1970; Karney og Bradbury, 1995). På 60-tallet var det noe bevegelse fra en deskriptiv søking etter relevante variabler til formulering av teoretiske rammeverk (Hicks og Platt, 1970), og på 70-tallet ble det ifølge Spanier og Lewis (1980) formulert noen få middelmådige teorier. I to litteraturgjennomganger av forskningen på partilfredshet på 80-tallet ble det konkludert med at forskerne oftest var styrt av enkle antagelser (f.eks. "homogami øker partilfredsheten") eller spørsmål (f.eks. "hvilken effekt har utdanning på parforholdet?") enn av systematisk teori (Berardo, 1990; Glenn, 1990). Progresjonen innen feltet karakteriseres mer av en tilføyning av idéer enn å bygge på (eller forkaste) de eksisterende idéene (Karney og Bradbury, 1995; Bradbury og kolleger, 2000). Dette har medført at parforskningen kan sies å ha blitt bredere, men ikke dypere. Flere variabler er blitt undersøkt som mulige prediktorer for partilfredshet, men funnene har ikke

bidratt til å fremme forskningen mot en omfattende forklaring av endring i partilfredshet. Den tilsynelatende økningen i bredden uten en korresponderende økning i dybden kan imidlertid være prisen en må betale for å forske på komplekse tema hvor forskningsdesign ofte utelukker sikre kausale slutninger (Bradbury og kolleger, 2000).

1.1.1 Konseptualisering og terminologi.

Partilfredshet som et uni- eller multidimensjonelt fenomen

Det er utviklet en rekke måleinstrument med formål å operasjonalisere og undersøke partilfredshet, og eksempler på disse vil gis senere. En grovinndeling av operasjonaliseringen av partilfredshet er mellom dem som forstår partilfredshet som et unidimensjonelt- eller et multidimensjonelt fenomen. Den unidimensjonelle tilnærmingen er opptatt av individets subjektive, helhetlige evaluering av parforholdet og partneren. Måleinstrumenter som baseres på denne tilnærmingen inneholder globale spørsmål som ligner hverandre semantisk, og som ikke overlapper med domenespesifikke områder i parforholdet. Eksempler på slike spørsmål er *hvor fornøyd er du med ektefellen din?*, og *hvor fornøyd er du med ekteskapet ditt?*, (fra Kansas Marital Satisfaction Scale, Schumm og kolleger, 1983). Responsene summeres til en enkelt skåre som skal reflektere individets helhetlige evaluering av kvaliteten på parforholdet. Fordeler med en slik skåre er blant annet at den er enkel å tolke.

Derimot har flere påpekt at ved å benytte en slik unidimensjonell tilnærming kan en gå glipp av viktig informasjon (f.eks. Fincham og Linfield, 1997; Fletcher, Simpson, og Thomas, 2000), og en kan få tvetydige funn (Johnson, White, Edwards, og Booth, 1986). Eksempelvis tyder kliniske observasjoner på at atferden par viser hverandre ikke passer med et unidimensjonelt perspektiv, da parene kan foreta raske skift som å gå fra stor ømhet til negativ atferd (Fincham og Linfield, 1997). Andre har funnet at mennesker vurderer sin partilfredshet gjennom et mer komplekst bilde, hvor de er relativt konsistente i sin evaluering av parforholdet på tvers av ulike domener, men også viser noe variasjon i sin evaluering av parforholdet og partneren på tvers av ulike domener (Fletcher og kolleger, 2000). Slike observasjoner taler for at de vurderingene individer gjør om sitt parforhold kan være multidimensjonelle, og omfatte flere distinkte domener som opererer delvis uavhengig av hverandre. Dette multidimensjonelle perspektivet er det som i dag har størst oppslutning (Glenn, 1990). I tråd med denne tilnærmingen er det blitt forsøkt å identifisere de

dimensjonene som er nødvendige for operasjonaliseringen av partilfredshet. For eksempel er partilfredshet blitt operasjonalisert som et to-dimensjonelt fenomen, hvor den ene dimensjon består av lykke og interaksjon, og den andre består av uenighet, problemer og ustabilitet i ekteskapet (Johnson og kolleger, 1986), eller én positiv og én negativ dimensjon (Fincham og Linfield, 1997). Andre har funnet at den overordnede partilfredshet består av de seks domene tilfredshet, forpliktelse, intimitet, tillit, lidenskap og kjærlighet (Fletcher og kolleger, 2000), eller de fire domene intimitet, enighet, uavhengighet (independence) og seksualitet (Hassebrauck og Fehr, 2002), eller tilfredshet, enighet, kohesjon (cohesion) og affekt (Spanier, 1976).

Hvor mange og hvilke dimensjoner partilfredshet består av er det altså ulike oppfatninger om. Forskingen på partilfredshet kan sies å ha beveget seg i retning av å undersøke mer komplekse multidimensjonelle modeller av partilfredshet. Det er mulig at et komplekst fenomen som partilfredshet best kan betraktes som *både* unidimensjonelt og multidimensjonelt, og at de to perspektivene ikke utelukker hverandre. Som vist støttes begge tilnærmingene. I tillegg kan det være av klinisk nytte å inneha begge perspektivene, ved at en har både et generelt mål på partilfredshet og i tillegg en selvrapportert profil på ulike aspekt ved parforholdet (Gottman og Notarius, 2002).

Betydningen av ulik begrepsbruk og operasjonalisering av partilfredshet

Til tross for at partilfredshet er et av de store etablerte områdene innen parforskning, eksisterer det ingen konsensus rundt hverken begrepsbruk eller operasjonaliseringen av partilfredshet. De vanligste begrepene som brukes er *lykke i ekteskapet* (marital happiness) (f.eks. Orden og Bradburn, 1968; VanLaningham, Johnson og Amato, 2001), *suksess i ekteskapet* (marital success) (Glenn, 1998), *tilpasning* (adjustment) (f.eks. Burgess og Cottrell, 1936; Locke og Wallace, 1959), *tilfredshet* (satisfaction) (f.eks. Burr, 1970; Gilford og Bengtson, 1979; Hendrick, 1988), eller *kvalitet* (f.eks. Norton, 1983; Spanier og Lewis, 1980). Det verserer altså et mangfold av begreper som viser til partilfredshet, eller relaterte fenomen, og de som benytter samme begrep har ikke nødvendigvis lik definisjon (f.eks. kvalitet i ekteskapet defineres ulikt av Spanier og Lewis, 1980, og Norton, 1983) eller operasjonaliseringen av begrepet. Videre benytter flere de ulike begrepene om hverandre (f.eks. Pineo, 1961; Schumm og Bugaighis, 1986).

Forsøk på å komme frem til felles begrepsbruk og operasjonalisering har ikke lyktes. Noen mener at det er viktig å skille mellom de ulike begrepene, fordi mennesker legger ulikt meningsinnhold i begrep som for eksempel "tilfredshet" og "lykke" i parforholdet (Campbell, Converse, og Rodgers, 1976). Mange har også pekt på mulige begrensninger for sammenligning og generalisering av funn (Gilford og Bengtson, 1979; Hicks og Platt, 1970), samt pekt på den svekkede kredibiliteten av funn når felles operasjonalisering av sentrale begreper mangler (Hicks og Platt, 1970). Dette har medført at noen ønsker å redusere forvirringen ved totalt å forkaste begreper som tilfredshet og tilpasning i ekteskapet (f.eks. Donohue og Ryder, 1982; Lively, 1969; Trost, 1985).

Til tross for variasjonen i begrepsbruk og operasjonalisering synes det likevel som om det fokuseres på det samme fenomenet. Dette er vist gjennom studier som ikke har avdekket konsistente forskjeller i funn i henhold til hvordan partilfredshet er operasjonalisert og definert (Funk og Rogge, 2007; Glenn, 1998; Sabatelli, 1988).

1.2 Begrepsavklaring

1.2.1 Partilfredshet

Denne studien velger å benytte begrepet *partilfredshet*, hvilket refererer til *hvor positivt parforholdet og partneren oppleves av individet på det aktuelle tidspunktet*. Denne forståelsen er i tråd med andres definisjon (Glenn, 1990), og vektleggingen av at det er individets subjektive evaluering som er i fokus (Campbell, Converse og Rodgers, 1976; Sabatelli, 1988). Definisjonen viser videre til partilfredshet som en dynamisk prosess (Spanier, 1976), hvor partilfredsheten kun gjenspeiler opplevelsen i et avgrenset tidsrom og med tiden kan endre seg. Partilfredshet forstås primært som et multidimensjonelt fenomen, men med unidimensjonelle kvaliteter. Ved operasjonaliseringen av partilfredshet vil det foreslås hvilke domener som er representert.

1.2.2 Parforhold.

I litteraturen som omhandler intime forhold mellom to voksne mennesker som bor sammen har det tradisjonelt sett vært heterofile, gifte par, som er blitt undersøkt. På 70-tallet begynte

forskere å inkludere ugifte par, som samboere og forlovede, i sine utvalg. Dette gjenspeiles i litteraturen hvor begrepet ekteskap blir mest brukt i tidligere studier (f.eks. Locke og Wallace, 1959; Norton, 1983), mens nyere studier benytter bredere begrep som *par* (f.eks. Davis og Latty-Mann, 1987), *dyader* (Spanier, 1976) og *forhold* (f.eks. Hatfield og Sprecher, 1986, Hendrick, 1988; Sternberg, 1997). I Norge er samboerskap før ekteskap blitt så utbredt at det kan betegnes som en norm (Syltevik, 2010). Noen velger å fortsette parforholdet som samboere, mens andre velger å gifte seg. Siden samboerskap er så vanlig i Norge, vil det i denne oppgaven benyttes begrepet *parforhold* for å vise til både heterofile par som bor sammen som ektefeller og som samboende.

1.3 Varighet av parforhold og partilfredshet.

Majoriteten av studier som har undersøkt relasjonen mellom partilfredshet og lengde på parforhold har altså avdekket ett av to mønster av endring i partilfredshet; enten det lineære, nedadgående mønsteret eller det kurvilineære, U-formede mønsteret. Noen av disse empiriske funnene, samt teoretiske forklaringer som er brukt, vil nå presenteres.

1.3.1 En tidlig nedgang i partilfredshet

At pars grad av tilfredshet i parforholdet er på et høyt nivå helt i starten av parforholdet for så å oppleve nedgang, er det unison enighet om i litteraturen (f.eks. Anderson, Russel, og Schumm, 1983; Glenn, 1998; McHale og Huston, 1985; Orbuch og kolleger, 1996; Rollins og Cannon, 1974; VanLaningham og kolleger, 2001). Den synkende partilfredsheten er ofte ganske bratt nedadgående. Eksempelvis fant en longitudinell studie, som undersøkte partilfredshet i ekteskap av ulik varighet, størst nedgang for parene som hadde vært gift i maksimalt fem år (Johnson, Amoloza og Booth, 1992). Dette funnet samsvarer med en annen longitudinell studie som fulgte nygifte par gjennom deres første ti år av ekteskapet. I nevnte studie fant Kurdek (1999) at både menn og kvinner startet med et høyt nivå av partilfredshet, men så gikk partilfredsheten bratt nedover de første fire årene, stabiliserte seg så i fire år, og fortsatte deretter nedover igjen i noe mindre styrke. Nedgangen i partilfredshet kan inntre raskt etter at en er blitt gift. En studie fant at allerede i løpet av det første året i ekteskapet var det en signifikant nedgang i partilfredshet, hvor partene oppga å være mindre fornøyde med

interaksjonen med ektefellen, mindre forelsket, og mindre fornøyd med ekteskapet som helhet (McHale og Huston, 1985).

Teoretiske perspektiver på nedgang i partilfredshet

For å forklare endring i partilfredshet er det flere som fokuserer på endring i individets persepsjon av partneren og parforholdet. Det er mulig at par i tidlige faser har urealistiske forventninger til partneren og parforholdet, og derfor opplever skuffelse når forventningene ikke blir møtt. Noen betegner en slik opplevelse som *desillusjonering*. Desillusjonering (disillusionment) defineres noe ulikt (f.eks. Hobart, 1958; Huston og kolleger, 2001; Kayser, 1993), men felles antagelser er at par i tidlige faser av forholdet har en idealisert forestilling av partneren og forholdet, og dersom denne forestillingen med tiden går tapt, medfører det skuffelse og redusert partilfredshet. I hvilken grad desillusjonering da inntreer vil variere i henhold til i hvilken grad partenes illusjoner er bygget på faktiske forhold eller ren fantasi. Det å ha en svært romantisert forestilling om parforholdet kan predikere lavere partilfredshet enn det å ha en positiv, ikke-romantiserende forestilling om parforholdet (Orbuch, Veroff, og Holmberg, 1993). Å bevare noen grad av illusjoner om partneren kan derimot virke positivt og fremme partilfredshet (Murray og Holmes, 1993).

Pineo (1961) formulerte en lignende teori om *prosessen med desillusjonering* (disenchantment), basert på funnene fra den longitudinelle studien til Burgess og kolleger (Burgess og Cottrell, 1936; Burgess, 1939; Burgess og Wallin, 1944). Pineo (1961) mener at en progressiv nedgang i partilfredsheten er en uunngåelig konsekvens av tiden som går. Han deler desillusjoneringen inn i to ulike faser; en som inntreer raskt etter ekteskapsinngåelse og en som inntreer omtrent fem år senere. Den første desillusjoneringen skjer som følger av idealisering og romantisering av partneren. En hver mistolkning eller mangelfull informasjon en går inn i parforholdet med vil medføre noe realitetssjokk, som fører til nedgang i partilfredshet (Pineo, 1961). Den senere desillusjoneringen skyldes uforutsette endringer både hos partneren og deres liv sammen (f.eks. sykdom). Ifølge Pineo (1961) er grad av hvor godt ektefellene passer sammen (deres "fit") maksimert når de gifter seg, hvilket medfører at også deres partilfredshet er maksimert. Deretter skjer det en regresjonseffekt, og grunnlaget for inngåelse av ekteskapet forfaller. Som en konsekvens av disse endringene passer ektefellene gradvis mindre sammen. Pineo (1961) mener at "*perfect mating could only occur with some element of luck*" (s. 7). En nedgang i partilfredshet tidlig i parforholdet kan ifølge disse

teoriene om desillusjonering blant annet ha sammenheng med forventninger og forestillinger som viser seg ikke å være realistiske.

I løpet av de første årene i parforholdet skjer det ofte mye endringer i parets liv, og ved å ta med i betraktning parets kontekst er det mulig en kan øke forståelsen av nedgangen i partilfredshet. Flere har gjort dette ved å se på par i forhold til hvor de befinner seg i sin livssyklus. *Livssyklus* referer til kombinasjonen av roller og relasjoner assosiert med en kohort som beveger seg gjennom livsløpet (Clausen, 1972). Da antas det ofte at parforholds utvikling kan deles inn i stadier som gjelder for de fleste par, og par sees i henhold til hvilket stadium i livssyklusen de befinner seg på. Inndeling av stadiene, og antall stadier, varierer i henhold til formålet med studien (f.eks. Burr, 1970; Rollins og Feldman, 1970). For eksempel om en ønsker å undersøke om partilfredshet påvirkes av å få barn, kan første stadie være når paret er uten barn, og andre stadie være når eldste barn er under to år. De ulike stadiene i livssyklusen assosieres med forskjellige kilder til, og nivå av, partilfredshet. På hvert stadie antas det at paret står ovenfor spesifikke utviklingsoppgaver, krav og forventninger som må løses (Clausen, 1972). I hvilken grad de løser disse oppgavene vellykket, eksempelvis å få barn, kan påvirke partilfredsheten. Mestring av utviklingsoppgavene leder til tilfredshet og videre mestring av senere utviklingsoppgaver, mens om en mislykkes medfører det misnøye, mangel på sosial anerkjennelse, og at en mislykkes i senere utviklingsoppgaver (Gelles, 1995). En nedgang i partilfredshet i de tidlige årene i parforholdet kan gjennom dette perspektivet ha sammenheng med at oppgaver i de tidlige stadiene ikke er blitt løst på en tilfredsstillende måte.

Rolle teori er også et teoretisk perspektiv som kan bidra til å forstå endring i partilfredshet gjennom parets livssyklus. I henhold til dette perspektivet har individet flere roller å fylle, eksempelvis være forelder, ektemake, venn og arbeidstaker, og til de ulike rollene medfølger spesifikke forventninger og normer om rolletakerens atferd (Burr, 1973; Cottrell, 1942). Gjennom livet går en inn i nye roller som trer frem og ut av roller som mister sin relevans, og denne prosessen med å gå inn i, eller ut av, sosiale roller, kan kalles *rollebytte* (role transition) (Cottrell, 1942). Slike rollebytter varierer i hvor lett eller vanskelig de lar seg gjøre. Tidlig nedgang i partilfredshet kan i henhold til dette perspektivet forklares gjennom vanskeligheter med å tre inn i nye roller, som for eksempel å gå fra å være et par til å også bli foreldre.

Ved bruk av læringsteori er det blitt foreslått at ekteskap med økt varighet preges gradvis mer av rutiner, og at dette kan medføre lavere partilfredshet (Johnson og kolleger, 1992). Gjennom

habituering blir paret så vant til hverandre at atferd som før virket styrkende for partilfredsheten har fått mindre effekt, og derav blir mindre stimulerende med tiden (Johnson og kolleger, 1992; Hatch og Bulcroft, 2004).

Altså er det entydige funn i litteraturen om at partilfredsheten begynner en nedadgående trend tidlig i parforholdet, og synker gradvis gjennom de ti første årene i forholdet. Disse funnene er innen forskningsfeltet vanlig å forklare gjennom ulike teoretiske perspektiver, som prosesser knyttet til desillusjonering, utviklingsoppgaver som bør mestres, vansker med rollebytte, og habituering. Disse perspektivene utelukker ikke hverandre, og kan opptre parallelt. De vil også være aktuelle for å forklare endring av partilfredshet i midtre og senere faser i parforhold.

1.3.2 Lavt nivå av partilfredshet i de midtre årene

Majoriteten av studier finner at den midtre fasen i parforholdet, som omfatter omtrent årene mellom 10 og 20 års parforhold, har et lavt nivå av partilfredshet sammenlignet med de aller tidligste årene (f.eks. Jose og Alfons, 2007; Orbuch og kolleger, 1996). Anderson og kolleger (1983) gjennomførte en krysseksjonell studie av gifte kvinner, og fant at partilfredsheten gikk gradvis nedover til paret hadde vært gift i nesten 20 år. Vaillant og Vaillant (1993) fant i sin prospektive studie at partilfredsheten gikk ned de første 16 årene, for så å stabilisere seg. VanLaningham og kolleger (2001) utførte både en krysseksjonell studie og en longitudinell studie. Den krysseksjonelle studien viste at partilfredsheten gikk gradvis nedover til 15-18 år i ekteskapet, hvor den så stabiliserte seg i en periode. Den longitudinelle studien viste en nedgang i partilfredsheten til omtrent 20 års ekteskap.

Teoretiske perspektiv på partilfredshet i de midtre årene

Både teoriene om desillusjonering og habituering vil predikere et lavere nivå av partilfredshet i de midtre årene sammenlignet med de tidlige årene. I tillegg er det mulig å forklare noe av det lavere nivået av partilfredsheten ved å se på hvor paret er i sin livssyklus. Denne fasen i livet er for mange par travel, med kombinerings av flere roller som for eksempel å være foreldre og å være yrkesaktiv. Det er mulig at de i denne perioden derfor er særlig utsatt for å oppleve *rolle-belastning* (role strain), som følger av vanskeligheter med å oppfylle forventningene knyttet til de ulike rollene, hvilket innebærer ubehag for individet i form av et

indre stress¹ (Goode, 1960). Rolle-belastning er positivt assosiert med økt antall roller (Burr, 1973), og økt antall roller er negativt assosiert med partilfredshet (Gorchoff og kolleger, 2008; Orbuch og kolleger, 1996; Rollins og Cannon, 1974). Den negative assosiasjonen mellom antall roller og partilfredshet har derfor flere satt i sammenheng med tilstedeværelse av rolle-belastning (Burr, 1973; Gorchoff og kolleger, 2008; Rollins og Cannon, 1974).

Funnene om det lavere nivået av partilfredshet i de midtre årene kan altså gis mulige forklaringer både gjennom prosessene med desillusjonering og habituering, og gjennom en mulig økning av antall roller som kan medføre rolle-belastning,

1.3.3 Partilfredshet i de sene årene

I den sene fasen av parforholdet, som omfatter årene etter omtrent 20 års parforhold, divergerer funnene om endring i partilfredshet. Noen finner at partilfredsheten i denne fasen stiger (f.eks. Rollins og Cannon, 1974; Rollins og Feldman, 1970), mens andre finner at partilfredsheten synker (f.eks. Glenn, 1998; VanLaningham og kolleger, 2001). En kryssseksjonell studie fant at varighet av ekteskap var negativt assosiert med partilfredshet inntil 20-24 års ekteskap, og deretter var assosiasjonen mellom varighet og partilfredshet positiv (Orbuch og kolleger, 1996). De fant videre at etter 35-44 års ekteskap nådde det gjennomsnittlige nivået av partilfredshet et høyere nivå enn for nygifte par, slik at økningen i partilfredsheten i de senere årene var høyere enn nedgangen i de tidlige årene. En annen kryssseksjonell studie av gifte kvinner fant at partilfredsheten, etter lang tids nedgang, begynte å stige etter 20 års ekteskap, og ved omtrent 30 års ekteskap var partilfredsheten oppe på samme nivået som hos nygifte par (Anderson og kolleger, 1983). En longitudinell, kvalitativ studie som fulgte 17 par gjennom over 55 års ekteskap fant at det dominerende mønsteret i partilfredshet var enten kurvilineært eller stabilt med moderat til høyt nivå av partilfredshet, mens de resterende parene viste stabilt lite affekt og engasjement i parforholdet, eller stabil, lav partilfredshet (Weishauss og Field, 1988).

Noen ganger kan ulike metodiske design gi ulike funn, til tross for at analysene utføres helt eller delvis med samme utvalg. VanLaningham og kolleger (2001) fant i sin kryssseksjonelle studie at partilfredsheten steg etter 20 års ekteskap, mens de i sin longitudinelle studie fant at

¹ Rolle-belastning ligner rolle-konflikt, men viser ikke til det samme fenomenet. Rolle-konflikt kan defineres som nærvær av inkompatible forventninger til en sosial rolle (Burr, 1973).

partilfredsheten fortsatte å synke etter 20 års ekteskap. Ved å eliminere parene som ble skilt, undersøkte de videre (longitudinelt) partilfredshet for par som er lite sannsynlig at vil skille seg. De fant da fortsatt et lineært, nedadgående forhold mellom varighet av ekteskap og partilfredshet (VanLaningham og kolleger, 2001).

En annen longitudinell studie undersøkte partilfredshet med både retrospektive og prospektive evalueringer av ekteskapet (Vaillant og Vaillant, 1993). De retrospektive evalueringene ble gjort av parene etter at de hadde vært gift i minst 20 år, hvor de rapporterte partilfredsheten i fem-års intervaller for hele ekteskapet. Mønsteret i partilfredsheten viste da en U-kurve, med noe nedgang de første 21 årene i ekteskapet for deretter å stige. De prospektive evalueringene viste at etter nedgang i partilfredsheten de første 16 årene, stabiliserte nivået av partilfredshet seg (Vaillant og Vaillant, 1993). Altså syntes partilfredshet å evalueres noe ulikt i henhold til om den var basert på gjenkalling av hvordan parforholdet hadde vært, eller ble kontinuerlig rapportert underveis. Andre har også funnet at partilfredshet evalueres høyere når det gjøres retrospektivt enn prospektivt (Karney og Frye, 2002).

Glenn (1998) benyttet også to metodiske design basert på samme utvalg, ved å utføre både en krysseksjonell- og en kohortstudie. Resultatet fra den krysseksjonelle studien viste mønsteret med U-kurven, med høyest partilfredshet i de tidlige årene, lavest i årene rundt 15 til 25 års ekteskap, for deretter å gå gradvis oppover og flate ut på et moderat tilfreds nivå etter omtrent 40 år. Resultatet av kohortstudien, med fem kohorter av ti år, fant derimot ikke støtte for den oppadgående kurven etter lang tids ekteskap, men viste en nedgang i alle kohortene. Raten i synkende partilfredshet varierte noe, hvor nedgangen var størst det første tiåret, moderat de neste to tiårene, og svak det fjerde og femte tiåret. Glenn (1998) konkluderte at det syntes lite sannsynlig at partilfredshet i ekteskap har tendens til å øke i de senere årene i ekteskapet, og han mente at funn av differansen i partilfredshet mellom midtre og senere år sannsynligvis skyldes kohortforskjeller.

Teoretiske perspektiver på endring av partilfredshet i de senere årene

Det mest brukte perspektivet for å forklare mønsteret i endring i partilfredshet formet som en U-kurve, ser paret i sin kontekst, og fokuserer på endringer i parets roller og struktur gjennom parets livssyklus (f.eks. Anderson og kolleger, 1983; Burr, 1970; Rhyne, 1981; Rollins og Cannon, 1974; Rollins og Feldman, 1970; Schumm og Bugaighis, 1986). Da antas det ofte at antall roller og rolle-belastning kan være størst i de midtre årene i familielivssyklusen, hvor

partilfredsheten vil være lavest. Videre antas det at rolle-belastning og antall roller kan være lavest i de tidlige og senere årene av parforholdet, hvor partilfredsheten vil være høyest (Gorchoff og kolleger, 2008; Orbuch og kolleger, 1996; Rollins og Cannon, 1974).

Teoriene om desillusjonering kan forklare det lineære, nedadgående mønsteret, og predikerer at partilfredsheten i de senere år vil være på sitt laveste nivå så langt, og den nedadgående trenden vil bare fortsette. Det er også mulig at prosesser med habituering gjelder i senere faser av parforholdet, og kan bidra til å forklare en fortsettelse av nedgang i partilfredshet. Når partnerens positive atferd blir mindre stimulerende, kan det medføre at individet mister noe av interessen og kjeder seg. En nylig studie har funnet at å kjede seg i ekteskapet kunne predikerer nedgang i partilfredshet ni år senere (Tsapelas, Aron og Orbuch, 2009).

1.4 Korrelater til partilfredshet

Flere studier har funnet at til tross for en tendens til nedgang i partilfredsheten med tiden, er det variasjoner i nivå av partilfredshet mellom par som er mer og mindre tilfredse. De som i utgangspunktet har et høyere nivå av partilfredshet, viser også en svakere nedgang i partilfredshet enn de med lavere nivå av partilfredshet (Anderson, Van Ryzin, og Doherty, 2010; Belsky, Spanier, og Rovine, 1983; Karney og Bradbury, 1997; Luckey, 1966; Umberson, Williams, Powers, Chen og Campell, 2005). Det er mulig at slike individuelle forskjeller i endring av partilfredshet kan påvirkes av variabler som er vist at kan ha en sammenheng med partilfredshet. Det vil nå presenteres funn, og noe teori, om hvordan relevante variabler kan påvirke forholdet mellom varighet av parforhold og partilfredshet.

1.4.1 Par med og uten barn

Når par får barn vil nødvendigvis parforholdet endres noe, men hvorvidt det medfører endring i partilfredshet er det noe ulike funn. Mange studier har satt den bratte nedgangen i partilfredshet tidlig i ekteskapet i sammenheng med at par i denne perioden ofte får barn (Ahlborg, Misvaer, og Möller, 2009; Anderson og kolleger, 1983; Belsky og kolleger, 1983; Rhyne, 1981; Weishaus og Field, 1988). Selv om det finnes studier som har funnet grupper av mødre som opplever økt partilfredshet etter å ha fått sitt første barn (Belsky og Rovine, 1990; Shapiro, Gottman, og Carrère, 2000), er det dominerende mønsteret i litteraturen en negativ

assosiasjon mellom partilfredshet og å få barn. Flere studier har fulgt par longitudinelt, og sammenlignet partilfredsheten til par som får barn med par som ikke har fått barn. Når barna er små har noen studier funnet at partilfredsheten ikke endres annerledes for dem som får barn sammenlignet med dem som ikke får barn (McHale og Huston, 1985; Mitnick, Heyman, og Slep, 2009; White og Booth, 1985). White og Booth (1985) fant en forskjell i sannsynlighet for å skille seg mellom par som fikk og ikke fikk barn. Ved moderat nivå av partilfredshet hadde de som fikk barn signifikant mindre sannsynlighet for å skille seg enn de som ikke hadde fått barn (White og Booth, 1985).

Andre studier finner derimot at sammenlignet med par som ikke får barn, opplever parene som får barn mer nedgang i partilfredshet (f.eks. Lawrence, Rothman, Cobb, Rothman, og Bradbury, 2008; Twenge, Campbell, Foster, 2003). En longitudinell studie som fulgte par gjennom de ti første årene av ekteskapet fant at relativt til parene som ikke hadde barn, begynte disse parene med lavere nivå av partilfredshet, samt viste en brattere nedgang i partilfredshet over tid (Kurdek, 1999). Videre er det funnet at partilfredshet svekkes ytterligere for de som får flere barn (Ahlborg og kolleger, 2009; Belsky og kolleger, 1983; Umberson og kolleger, 2005), og at antall barn er negativ korrelert med partilfredshet (Jose og Alfons, 2007; Luckey, 1966; Twenge og kolleger, 2003; VanLaningham og kolleger, 2001). Å ha voksne barn boende hjemme er også vist å ha sammenheng med lavere nivå av partilfredshet (Umberson og kolleger, 2005), og en studie fant at det å ha barn boende hjemme kunne forklare noe av nedgangen i partilfredshet gjennom de første 25 årene i ekteskapet (VanLaningham og kolleger, 2001).

Det er funnet at par i 40-årsalderen uten barn opplever mer stabile positive erfaringer i parforholdet enn parene med barn, mens par i 70-årsalderen uten barn opplever en bratt nedgang i positive erfaringer sammenlignet med par som hadde voksne barn som var flyttet hjemmefra (Umberson og kolleger, 2005). Dette kan forklares med bakgrunn i livssyklusperspektivet, hvor det å ha eller ikke ha barn kan påvirke partilfredshet forskjellig i de ulike faser av livet.

1.4.2 Når barna har forlatt redet

Altså ble det funnet at par i 70-årsalderen, med voksne barn som var flyttet hjemmefra, opplevde et stabilt mønster i positive erfaringer i parforholdet (Umberson og kolleger, 2005). Flere har funnet at når voksne barn har flyttet hjemmefra opplever paret stigende

partilfredshet (Rhyne, 1981; Rollins og Cannon, 1974; Weishaus og Field, 1988). Imidlertid kan selve fasen før barnet flytter fra hjemmet knyttes til det laveste nivå av partilfredshet (Rollins og Cannon, 1974).

Gorchoff og kolleger (2008) fant i sin longitudinelle studie at kvinner fra de var i 40-årsalderen opplevde en gradvis økende partilfredshet. En særlig økning fant de at hadde sammenheng med at barn flyttet hjemmefra. Den stigende partilfredsheten vist seg ikke å ha sammenheng med kvinnenens alder (Gorchoff og kolleger, 2008)

1.4.3 Alder

Det er likevel mulig at alder i seg selv kan påvirke opplevelsen av partilfredshet, og at endring i partilfredshet kan ha sammenheng med individets biologiske alder. For eksempel er skilsmisse i Norge hyppigst blant unge voksne, hvor skilsmisseraten for er høyest for kvinner i aldersgruppen 25-29 år, og for menn i aldersgruppen 40-44 (Statistisk sentralbyrå, 2007). I sin krysseksjonelle studie kategoriserte Gilford og Bengtson (1979) sitt utvalg som bestod av gifte mennesker inn i tre generasjoner i henhold til om de var barnebarn, foreldre eller besteforeldre. De betraktet partilfredshet som bestående av de to dimensjonene positiv interaksjon og negative følelser. Resultatet viste at den yngste generasjonen rapporterte høyest nivå av begge dimensjonene, den middelaldrende generasjonen lavt nivå av begge dimensjonene, og den eldste generasjonen rapporterte tydelig høyere nivå av positiv interaksjon enn av negative følelser. Ut ifra dette funnet lignet opplevd partilfredsheten en U-formet kurve. Nivået av positiv interaksjon og negative følelser var høyest i begynnelsen av parforholdet, lavest i de midtre årene, og i de senere årene var nivået av positiv interaksjon høyt og nivået av negative følelser var lavt. Dette er i samsvar med andre studier, som også har funnet at alder er positivt assosiert partilfredshet (Levenson, Carstensen, og Gottman, 1993; Umberson og kolleger, 2005). Den ene studien fant derimot at denne positive assosiasjonen ble påvirket av foreldrestatus, som nevnt ovenfor, og uteble dersom paret ikke hadde barn (Umberson og kolleger, 2005). Den samme studien fant at negative erfaringer knyttet til det å ha små barn var sterkere for yngre enn eldre par (Umberson og kollegaer, 2005).

1.4.4 Mulige kjønnsforskjeller i endring av partilfredshet

Den kjente sosiologen og feministen Bernard (1982) konkluderte basert på sine studier at *“there are two marriages...in every marital union, his and hers, and his...is better than hers”* (s. 14). Det er derimot i litteraturen ikke like entydige funn om mulige skjevheter i partilfredshet mellom menn og kvinner. Noen finner ingen betydelige kjønnsforskjeller (Gilford og Bengtson, 1979; Johnson og kolleger, 1992; Luckey, 1966; White og Booth, 1985). Andre finner at raten i endring av partilfredshet varierer mellom kjønnene, f.eks. at menn opplever størst nedgang de første årene (Pineo, 1961; Rhyne, 1981), kvinner mest i de neste årene (Pineo, 1961; Rhyne, 1981), for deretter å oppleve lik partilfredshet i de midtre årene (Pineo, 1961). VanLaningham og kolleger (2001) fant i sin krysseksjonelle studie at kvinner rapporterte lavere nivå av partilfredshet, mens de i den longitudinelle studien fant lite kjønnsforskjeller. Vaillant og Vaillant (1993) fant i sin longitudinelle studie en kjønnsforskjell etter 31-45 års ekteskap, hvor mennenes partilfredshet holdt seg stabil og kvinnenes partilfredshet ble signifikant lavere.

Til tross for noe ulike funn, er det mange studier som har funnet større nedgang i partilfredshet gjennom parforholdets varighet for kvinner enn for menn (f.eks. Glenn, 1998; Rhyne, 1981), eller at kvinner viser en tendens til generelt å rapportere lavere partilfredshet enn mennene (Jose og Alfons, 2007; Umberson og kolleger, 2005). En kvalitativ, longitudinell studie som fulgte par gjennom mer enn 55 års ekteskap fant at i evalueringene av ekteskapene syntes mennene å være mer benektende og idealiserende, mens kvinnene syntes å være mer realistiske (Weishaus og Field, 1988). Noen har funnet at kvinners grad av partilfredshet påvirkes mer negativt enn mennenes av å få barn, både når de har spebarn (Twenge og kolleger, 2003) og tenåringer (Rhyne, 1981; Rollins og Cannon, 1974).

Bernard (1982) begrunnet sin påstand om at menn gjennomgående var mer tilfredse med sine ekteskap gjennom en redegjørelse av strukturelle skjevheter i ekteskapet som institusjon, som kom mannen til fordel. For eksempel fant hun at det i hovedsak var kvinnens ansvar å ta vare på husholdet, og at husarbeid hadde lavere status enn mannens arbeid utenfor hjemmet. Hun fant også at kvinner gjorde mer tilpasninger i ekteskapet enn det menn gjorde, og at dette ga seg utslag i at kvinnene med tiden ble mindre lykkelige, og fikk et økende negativt og passivt syn på livet (Bernard, 1982).

Flere har, med *teorien om rettferdighet* (equity theory) som rammeverk, funnet at nedgang i kvinners partilfredshet når de får barn, kan relateres til kvinners persepsjon av å gi mer i ekteskapet enn de får (DeMaris, 2010; Dew og Wilcox, 2011; Stevens, Kiger, og Riley, 2001). En slik opplevelse, hvor det ikke er jevnbyrdighet mellom hva partene i forholdet får i forhold til hva de gir, vil ifølge teorien om rettferdighet skape ubalanse i parforholdet (Hogg og Vaughan, 2005). Dette omtales ofte som en *regel om rettferdig fordeling* (rule of distributive justice), hvor mennesker forventer at sine ressurser fordeles på en retterferdig måte, hvilket vurderes i forhold til deres bidrag (Hogg og Vaughan, 2005). Ubalanse i denne fordelingen kan skape et psykisk ubehag, hvilket er vist at kan svekke partilfredsheten (Hatfield, Rapson, og Aumer-Ryan, 2008).

En studie fant at nedgangen i partilfredshet for nygifte par hadde ulikt innhold for kvinner og menn. Kvinnene rapporterte å være mindre fornøyde med kvaliteten på interaksjonen med partneren, mens mennene rapporterte å være mindre forelsket (McHale og Huston, 1985). At kvinnene vektlegger interaksjon mer enn mennene kom også frem i Vaillant og Vaillants (1993) studie, hvor nedgangen i kvinnenes partilfredshet skyldtes spørsmål som omhandlet vanskeligheter med å finne løsninger i ekteskapelige uenigheter.

1.4.5 Interaksjon

At interaksjon mellom partene i et parforhold er helt grunnleggende for å oppleve tilfredshet i parforholdet er det enighet om, og mange studier har avdekket sterke positive sammenhenger mellom interaksjon og partilfredshet (f.eks. Anderson og kolleger, 2010; Karney og Bradbury, 1997; Johnson og kolleger, 1986; Lewis og Spanier, 1979; Miller, 1976). En bred forståelse av interaksjon i parforholdet er at det refererer til parets felles deltagelse i daglige aktiviteter som å spise sammen, besøke venner eller arbeide i og rundt huset (Johnson og kolleger, 1992; White, 1983). Denne forståelsen av interaksjon antar at det å gjøre noe sammen, en felles tilstedeværelse, innebærer utveksling og samhandling mellom partnerne. Noen har fokusert på mer spesifikke deler av interaksjon i forhold til partilfredshet. Eksempelvis er det fokusert på emosjonell interaksjon (Carstensen, Gottman, og Levenson, 1995), uenighet (Hatch og Bulcroft, 2004), de tre interaksjonsprosessene enighet, kohesjon og affeksjon (Spanier, 1976). I tillegg til ulike definisjoner av interaksjon, er det forskjellige syn på forholdet mellom interaksjon og partilfredshet. Interaksjon kan betraktes som enten en bakenforliggende årsak til grad av partilfredshet (f.eks. Lewis og Spanier, 1979; Rosen-Grandon, Myers, og Hattie,

2004), som en konsekvens av partilfredshet (White, 1983), eller som en dimensjon ved partilfredshet (f.eks. Johnson og kolleger, 1986; Kurdek, 1990; Orden og Bradburn, 1968).

Det er også funnet endring i interaksjon i parforhold, som for eksempel en nedgang i mengden interaksjon med økt varighet av forholdet (Johnson og kolleger, 1992). Nedgang i mengden interaksjon fant en studie at inntraff allerede i løpet av det første året i ekteskapet, ved både en nedgang i antall positiv atferd paret utvekslet seg imellom og en nedgang i mengden samtaler (Mchale og Huston, 1985). Hos nybakte, svenske foreldre ble det funnet at nedgangen i partilfredshet kunne relateres til at par viste hverandre signifikant mindre kjærlighet og verdsettelse (Ahlborg og kolleger, 2009).

1.4.6 Kjærlighet

I vår vestlige kultur, og i økende grad også i andre kulturer, er det funnet at kjærlighet det viktigste motivet par har for å gifte seg (Murstein, 1980). Kjærlighet er også antatt å utgjøre en av partilfredshets flere dimensjoner (f.eks. Fletcher og kolleger, 2000). I beskrivelsen av variabler som assosieres med variasjoner i nivå av partilfredshet bør derfor også kjærlighet nevnes. Til tross for kjærlighetens sentrale rolle i parforhold var dette et tema som ikke ble gjenstand for systematisk forskning før på 70-tallet (Bescheid, 2010; FelmLee og Sprecher, 2000). Mulige årsaker til at lite vekt ble tillagt kjærlighet kan være både at det er et begrep som ofte brukes i dagligtalen, og at det ilegges mange betydninger og har en vag definisjon (Berscheid, 2010). I dag finnes det derimot en stor og kompleks vitenskapelig litteratur, særlig innen sosialpsykologi, om kjærlighet.

Kjærlighet betraktes blant annet som en holdning (Hendrick og Hendrick, 1986; Rubin, 1970), en emosjon (Shaver, Schwartz, Kirson, og O'Connor, 1987), en motivasjonstilstand (Rempel og Burris, 2005), eller en følelse som stammer fra en kombinasjon av emosjon, kognisjon og motivasjon (Sternberg og Grajek, 1984). Det er den multidimensjonelle forståelsen av kjærlighet som dominerer i litteraturen. Eksempelvis er kjærlighet beskrevet som bestående av de to dimensjonene lidenskap og vennskap (Berscheid og Walster, 1978), eller de tre dimensjoner intimitet, lidenskap og forpliktelse (Sternberg, 1986; 1997), eller at kjærligheten har seks stiler (eros, ludus, storge, pragma, mania, og agape) (Hendrick og Hendrick, 1986). Videre er det formulert flere teorier om kjærlighet (f.eks. Buss, 2006; Dion og Dion, 2006; Rubin, 1970; Sternberg, 1986), samt designet måleinstrumenter for å

undersøke tilstedeværelsen av ulike former for kjærlighet (f. eks. Hatfield og Sprecher, 1986; Hendrick og Hendrick, 1986; Sternberg, 1988, 1997).

Det har vært mindre utbredt å knytte sammen studiet av kjærlighet med partilfredshet, men dette er gradvis blitt av økende interesse (f.eks. Berscheid og Walster, 1978; Hatfield og Sprecher, 1986; Sternberg, 1986). For eksempel er det funnet at ens egen kjærlighetsstil, samt persepsjon av partnerens kjærlighetsstil, kan predikere partilfredshet (Hendrick, Hendrick, og Adler, 1988; Meeks, Hendrick, og Hendrick, 1998). Det er også funnet en nedgang i både kjærlighet og partilfredshet tre år etter at par fikk sitt første barn (Belsky og Rovine, 1990).

Sternberg (1986) mente at kjærligheten i et parforhold med tiden vil gjennomgå kvalitative endringer. Eksempelvis mente han at grunnet habituering, vil romantisk kjærlighet i parforholdet synke raskt (Sternberg, 1986). For å oppleve god partilfredshet i langvarige parforhold mente han at kjærlighet er viktig, men at å *like* partneren er viktigere (Sternberg og Grajek, 1984). Dette står i kontrast til en omfattende studie som fant at romantisk kjærlighet var sterkt assosiert med partilfredshet i langvarige parforhold, og videre at langvarige parforhold ikke medførte synkende romantisk kjærlighet (Acevedo og Aron, 2009).

1.5 Problemstilling og hypoteser

Utgangspunktet for denne studien er en forståelse av at partilfredshet er et viktig, komplekst fenomen med mange kilder til påvirkning. Det velges å inkludere utvalgte variabler som tidligere studier har vist at har en nær sammenheng med partilfredshet, for å undersøke hvordan denne sammenhengen er i den norske befolkningen. At både interaksjonen i parforholdet og kjærligheten paret opplever til hverandre er essensielle deler ved partilfredshet, vil her være en implisitt antagelse og vil ikke bli undersøkt spesifikt. De to domene, interaksjon og kjærlighet, antas å være representert i måleinstrumentet som benyttes. Denne studiens sentrale, overhengende problemstillingen er:

Hvordan er relasjonen mellom partilfredshet og varighet av parforhold blant par i Norge?

Under denne problemstillingen kommer fem spesifikke hypoteser om sammenhenger som kan påvirke forholdet mellom partilfredshet og varighet av parforhold. Tidligere studier tyder på

en rask nedgang i partilfredsheten de første årene, og et lavt nivå av partilfredshet i de midtre årene (f.eks. Jose og Alfons, 2007; Orbuch og kolleger, 1996). Etter omtrent 20 års parforhold finner noen at partilfredsheten fortsetter nedover (f.eks. Glenn, 1998; VanLaningham og kolleger, 2001), mens andre finner at den begynner å stige (f.eks. Anderson og kolleger, 1983; Orbuch og kolleger, 1996; Rollins og Cannon, 1974). Felles for majoriteten av studiene som finner en oppadgående trend er at de benytter en krysseksjonell metodisk design, og da dette også er metoden vi benytter er det nærliggende å anta at vi også avdekker tilsvarende mønster.

1) Forholdet mellom partilfredshet og varighet av parforhold vil vises gjennom en U-kurve.

Funn fra flere studier tyder på at par med barn boende hjemme har lavere nivå av partilfredshet sammenlignet med par uten barn (f.eks. Kurdek, 1999; Lawrence og kolleger, 2008; Twenge og kolleger, 2003), og har funnet en negativ assosiasjon mellom partilfredshet og antall barn (f.eks. Jose og Alfons, 2007; Twenge og kolleger, 2003).

2) Barn boende hjemme, og å ha flere barn, vil være negativt assosiert med partilfredshet.

I litteraturen synes det som et dominerende mønster å være en positiv sammenheng mellom partilfredshet og at voksne barn har flyttet hjemmefra (f.eks. Gorschoff og kolleger, 2008; Rhyne, 1981; Rollins og Cannon, 1974).

3) Å ha barn som er flyttet hjemmefra vil være positivt assosiert med partilfredshet.

Flere studier har funnet at personers biologiske alder er positivt relatert til partilfredshet (f.eks. Umberson og kolleger, 2005), og unge par synes å være mer utsatt for negative følelser og negative erfaringer enn eldre par (f.eks. Gilford og Bengtson, 1979; Umberson og kolleger, 2005). I tillegg er skillsmisseraten i Norge høyere blant unge voksne enn blant eldre voksne (Statistisk sentralbyrå, 2007). I tråd med disse funnene er den fjerde hypotesen at økt alder vil gi økt partilfredshet.

4) Alder vil være positivt assosiert med partilfredshet.

Noen studier har ikke funnet kjønnsforskjeller i endring av partilfredshet (f.eks. Gilford og Bengtson, 1979; Johnson og kolleger, 1992), men det er også mange som finner en tendens til at kvinner rapporterer lavere nivå av partilfredshet enn menn (f.eks. Glenn, 1998; Jose og Alfons, 2007). Særlig lavere partilfredshet er det funnet hos kvinner relativt til menn i tilknytning til det å ha barn (f.eks. Rhyne, 1981; Twenge og kolleger, 2003). Om

kjønnsforskjellene som er avdekket påvirkes av stabile trekk knyttet til kjønnene, eller om de påvirkes av andre kontekstuelle- eller miljøfaktorer er uvisst. Dersom kjønnsforskjellene har sammenheng med faktorer i miljøet, er det tenkelig at kulturelle faktorer spiller en viktig rolle. Majoriteten av de tidligere studiene er foretatt med utgangspunkt i den amerikanske populasjonen. Den norske kulturen har sine egne særtrekk, eksempelvis med en forankret verdsetting av likestilling mellom menn og kvinner, samt omfattende permisjons- og velferdsordninger knyttet til det å få barn. Derfor kan det tenkes at det i Norge finnes mindre kjønnsforskjeller i partilfredshet enn det som er funnet i andre land som for eksempel USA.

5) Det vil ikke avdekkes tydelige kjønnsforskjeller i grad av partilfredshet.

2 Metode

2.1 Prosedyre

Datainnsamlingen ble gjort gjennom spørreskjema, utformet av Løes Narum, og ble utført i tidsrommet september 2008 til mai 2009. Spørreskjemaet var tilgjengelig på nettstedene møteplassen.no, vg.no og parweb.no, og bestod av 300 spørsmål. Deltagerne var med i trekningen om en reise til Paris.

2.1.1 Deltagere

Med utgangspunkt i det totale utvalget av deltagere ($n=3758$) ble det selektert et mindre utvalg. Inklusjonskriterium var at deltagerne var gift eller samboere, heterofile, over 18 år, og at begge parter i parforholdet hadde besvart undersøkelsen. Det aktuelle utvalget bestod av 898 par ($n=1796$). Gjennomsnittlig (M) alder for kvinnene var 30 år ($SD = 8,45$, range 18-69) og for mennene var 32,5 år ($SD=8,9$, range 18-70), og litt under halvparten av deltagerne hadde barn ($n=769$) (se tabell 1). Varighet av parforholdet var gjennomsnittlig 3,87 år, med spredning fra under ett år til 38 år ($SD=5,78$ år) (se tabell 2).

Tabell 1. *Deltagernes alder og barn.*

	Kvinner			Menn		
	M	Range	SD	M	Range	SD
Alder	30	18-69 år	8.45	32.5	18-70 år	8.9
Har ikke barn	52.9%			53.1%		
Har barn	47.1%			46.9%		
Antall barn	2	7	.95	2	7	1
1 barn	16%			15.5%		
2 barn	18.6%			17.9%		
3 barn	9.1%			9.2%		
4-8 barn	3.3%			4.2%		
Barn bor hjemme (av de som har barn)	45%			41.6%		

Tabell 2. *Varighet av parforhold.*

Antall år gift/samboer	Prosent	År
< 1 år	33,2 %	
1-5,5 år	44.9%	
6-10,5 år	12.8%	
11-15 år	4%	
16-20,5 år	2.6%	
21-38 år	2.5%	
Gjennomsnitt		3.7 år
Sd		5.7 år
Range		38 år

2.1.2 Måleinstrumentet

Måleinstrument innen forskningsfeltet

Den vanligste metoden for innhenting av informasjon om pars grad av partilfredshet er gjennom spørreskjema, og andre selvrappporterende måleinstrumenter (Karney og Bradbury, 1995). På 50-tallet ble det en økt interesse for å utvikle standardiserte måleinstrumenter til å undersøke partilfredshet, og disse finnes det i dag mange av (Johnson og kolleger, 1986). I utvikling av måleinstrumenter har noen hatt et teoretisk utgangspunkt, med a priori antagelser om variabler som assosieres med partilfredshet (f.eks. Relationship Assessment Scale (RAS), Hendrick, 1988, Quality of Marriage Index (QMI), Norton, 1983). Majoriteten av måleinstrumentene er derimot blitt utviklet uten et teoretisk fundament, hvor det antas at de selvrapporterte responsene representerer objektive estimater for partilfredshet (f.eks. Dyadic Adjustment Scale (DAS), Spanier, 1976; Marital Adjustment Test (MAT), Locke og Wallace, 1959).

I utvikling av måleinstrument har flere tatt utgangspunkt i en samling av spørsmål som allerede er utformet i eksisterende spørreskjema, og selektert spørsmål basert på disse (f.eks. MAT; DAS; Couples Satisfaction Index (CSI), Funk og Rogge, 2007). Noen av måleinstrumentene har gjennomgått flere skritt med prøving på utvalg, og justeringer i henhold til funnene (f.eks. QMI; RAS; Perceived Relationship Quality Components (PRQC), Fletcher og kolleger, 2000), og de fleste har også gjennomgått flere statistiske analyser for å

styrke måleinstrumentets reliabilitet og validitet (f.eks. MAT; DAS; QMI; RAS; CSI). (Se vedlegg II for gjengivelse av kjente måleinstrumenter.)

Måleinstrumentet i denne studien

De 300 spørsmålene i undersøkelsen omhandlet ulike tema, og denne studien baserer seg på utvalgte spørsmål om biografiske opplysninger og partilfredshet. Antall spørsmål som adresserte partilfredshet var totalt 50. De 50 spørsmålene ble utviklet basert på Løes Narums, Per Schioldborgs og Sissel Grans klinisk erfaring, og var i tillegg inspirert av spørsmål fra andre måleinstrumenter (Løes Narum, personlig meddelelse, 14. april, 2011).

Spørsmålene om partilfredshet ble organisert gjennom en faktoranalyse basert på det totale utvalget av deltagere (n=3758). To eksplorerende faktoranalyser ble utført, som først avdekket skalaen kalt *generell partilfredshet*, og deretter de fem områdespesifikke delskalaene kalt *nærhet*, *trofasthet*, *negative følelser*, *lidenskap* og *like holdninger*². Den generelle partilfredshets skalaen forklarte 56.21% varians, og de fem områdespesifikke skalaene forklarte 55.63% varians.

Skalaen *generell partilfredshet* (se tabell 3) ble valgt til denne studien grunnet dens særlige relevans for hypotesene, og dens likhet til annen forskning på partilfredshet. Spørsmålene i skalaen er forankret innen forskningsfeltet, vist ved at de opptrer i flere kjente måleinstrument (se vedlegg I). Basert på det selekterte utvalget av par til denne studien (n=1796), ble det utført en separat prinsippal komponent faktoranalyse for menn og kvinner for skalaen (se tabell 3). Denne tilnærmingen bidrar til å sikre at måleinstrumentet som benyttes er relevant for utvalget som brukes i studien. Resultatet bekreftet den unifaktorielle strukturen til skalaen. Reliabiliteten ble estimert gjennom Cronbachs alpha, og var for kvinner .884 og for menn .878.

² De to nevnte eksplorerende faktoranalysene ble utført av Løes Narum, mars 2010, med bistand fra psykologer tilknyttet selskapet Frontal Solutions AS i Trondheim. I tillegg er navngivningen av delskalaene (generell partilfredshet, nærhet, trofasthet, negative følelser, lidenskap, holdninger) gjort av ham.

Tabell 3. Resultat av prinsipale komponenter analyse av den generelle partilfredshetskalaen for kvinner og menn. Faktorladninger og Eigenvalue.

	Kvinner	Menn
1 Jeg elsker min partner	.790	.795
2 Jeg vil bli gammel med min partner	.766	.782
3 Jeg skulle ønske jeg ikke hadde vært sammen med min partner	-.707	-.702
4 Jeg har en partner som ikke er redd for å dele sine følelser med meg	.570	.507
5 Jeg finner min partner fysisk attraktiv	.684	.677
6 Jeg føler omsorg for min partner	.613	.647
7 Relasjonen til min partner gjør meg glad	.837	.804
8 Min partner og jeg har mange felles interesser	.563	.547
9 Hvor fornøyd er du med ditt parforhold?	.871	.841
10 Punktene på denne linjen representerer ulike grader av lykke i ditt parforhold. Midtpunktet: "Lykkelig representerer den normale graden av lykke i de fleste parforhold. Kryss av der du opplever at ditt parforhold best kan beskrives:	.814	.792
Eigenvalue	5.3	5.15

Responformatet til spørsmålene er syvpunkts-skalaer, hvorav spørsmål 1 til 8 er Likert-skalaer ankret "Helt uenig" (1) og "Helt enig" (7), spørsmål 9 er ankret "Svært fornøyd" (1) og "Svært misfornøyd" (7), og spørsmål 10 er en semantisk differensial responsskala fra "Ulykkelig" (1) til "Ekstremt lykkelig" (7).

Operasjonalisering av partilfredshet

Operasjonaliseringen av partilfredshet ble gjort ved å lage en gjennomsnittlig skåre for hver deltager basert på spørsmålene som inngår i den generelle partilfredshetskalaen. I henhold til definisjonen av partilfredshet (se s. 6) antas de ti spørsmålene å gjenspeile individets subjektive opplevelse av sin tilfredshet med partneren og parforholdet. Videre, i tråd med den multidimensjonelle forståelsen av partilfredshet, antas denne skalaen å gjenspeile flere domener som er involvert i partilfredshet. Her foreslås det, basert på det semantiske innholdet i spørsmålene, at domener som kjærlighet (spørsmål 1), forpliktelse (spørsmål 2, 3), interaksjon (spørsmål 4, 6, 7, 8) og tiltrekning (spørsmål 5) er representert, i tillegg til globale, evalueringer av parforholdet og partneren (spørsmål 1, 9, 10). Dette er ikke undersøkt empirisk, men er ment som illustrerende for den multidimensjonelle forståelsen av partilfredshet. Som tidligere nevnt kan det å inkludere flere domener i samme måleinstrument gi en mer dekkende skåre for fenomenet som undersøkes, enn om en kun inkluderer ett

domene. At de ti spørsmålene undersøker det samme fenomenet, dog ulike aspekt ved det fenomenet, er sannsynlig basert på verdiene fra prinsipale komponente analyser, de høye faktorladningene og Eigenvaluene. Måleskalaen har i tillegg unidimensjonelle kvaliteter, vist både ved at den inneholder globale evalueringer av parforholdet og partneren, og at skåren på generell partilfredshet beregnes som én enkeltskåre og deles ikke inn i distinkte dimensjoner.

2.2 Statistiske analyser

Datafilen ble først rensert for utliggere. Responsskalaen til spørsmål 3 i ble reversert for at verdiene skulle samsvare med de øvrige spørsmålene. Det ble valgt å benytte deltageres gjennomsnittsskåre på den generell partilfredshetsskalaen, og en høy gjennomsnittsskåre indikerer en høy andel positive responser på spørsmålene.

For å avdekke mulige signifikante kjønnsforskjeller i den gjennomsnittlige skåren på generell partilfredshet, ble det utført en paired samples t-test.

For å undersøke forholdet mellom varighet av parforholdet og generell partilfredshet, ble det først gjort en korrelasjonsanalyse mellom de to variablene. Varighet av parforholdet ble undersøkt som en kontinuerlig variabel, målt gjennom antall år deltagerne har vært samboere/gift.

Forholdet mellom varighet av parforhold og generell partilfredshet ble videre undersøkt gjennom hierarkisk multippel regresjonsanalyser. I denne typen analyser innlemmes enkeltvariabler eller sett av variabler stegvis (i blokker). Hver blokk vurderes i forhold til hvor mye den bidrar til prediksjon av den avhengige variabelen (eller hvor mye forklart varians den gir), etter at forklart varians til den/de foregående blokkene er kontrollert for (Pallant, 2001). For å avdekke mulige effekter av deltageres alder, om deltagerne har barn og om deltagerne har barn boende hjemme, ble disse variablene inkludert i analysen. Mulige kjønnsforskjeller ble undersøkt ved å gjøre separate analyser for menn og kvinner. Forutsetningene for å utføre regresjonsanalyser ble undersøkt om var tilstede, og ansett som oppfylte.

Preliminære analyser avdekket et kurvilineært forhold mellom partilfredshet og varighet av parforholdet, og denne trenden ble modellert ved å kvadrere varighet av parforholdet og

inkludere denne variabelen i regresjonsanalysen. Å beregne kvadratledd av variabelen varighet av parforhold ble gjort for å tydeliggjøre sammenhengen mellom varighet av parforhold og generell partilfredshet. Formelen for denne beregningen vises under, hvor Y er avhengig variabel (generell partilfredshet), a er modellens konstantledd, X er den uavhengige variabelen (varighet av parforholdet) og b er regresjonskoeffisienten:

$$\text{Lineær modell: } Y' = a + bX$$

$$\text{Kurvilineær modell: } Y' = a + bX + bX^2$$

Rasjonalet for å inkludere kvadratleddet av varighet av parforholdet (bX^2) er at dersom det gir en signifikant økning i analysens forklarte varians (R^2), tyder det på at forholdet mellom de to variablene kan bedre forklares gjennom et kurvilineært forhold enn gjennom et lineært forhold (Tabachnick og Fidell, 2007).

Prediktorvariablene ble innlemmet i regresjonsanalysen i følgende rekkefølge: 1) varighet av ekteskap/samboerskap, 2) alder, 3) om paret har barn, og om barn bor hjemme eller er flyttet ut, og 4) kvadratledd av varighet ekteskap/samboerskap. Det ble gjort separate analyser for menn og kvinner.

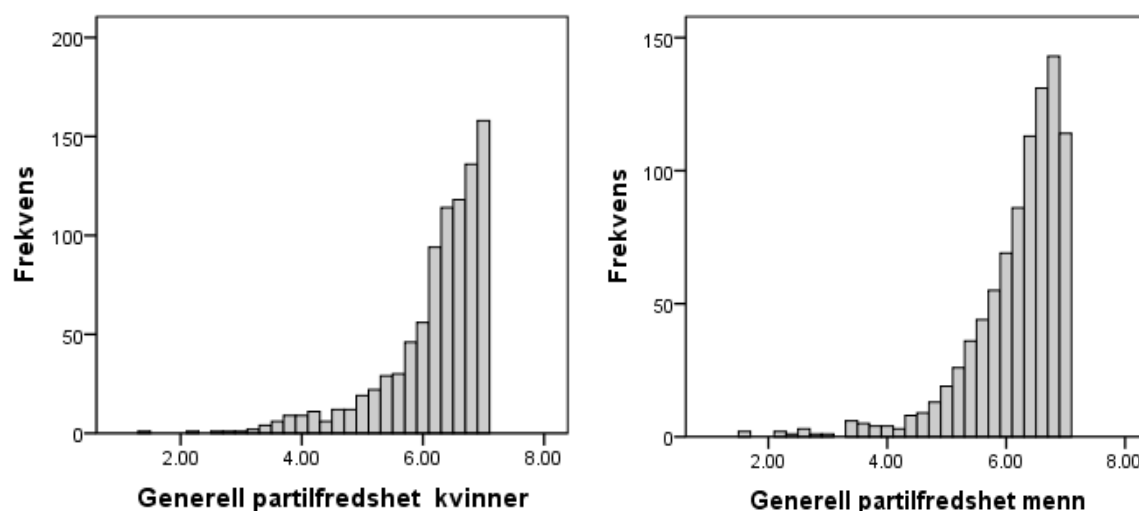
Statistiske utregninger og analyser ble gjort ved bruk av SPSS (PASW statistics 18).

3 Resultater

Fordelingen av responsene

Deltagernes respons på den generelle partilfredshetsskalaen viste liten varians, med en skjevfordeling hvor majoriteten av responsene er i det øvre kontinuum (se Figur 1).

Figur 1. *Fordelingen av generell partilfredshet for kvinner og menn.*

En slik skjevfordeling indikerer at kun en liten andel av deltagerne oppga å være lite tilfredse i sine parforhold, mens den store majoriteten befant seg mellom moderat og høyt nivå av partilfredshet. Altså vil de variasjonene vi finner i partilfredshet i hovedsak gjenspeile forskjeller mellom de som er moderat og svært tilfredse, mens de som er mindre tilfredse er i liten grad representert.

Paired samples t-test av de 898 parene (n=1796) fant ingen signifikant kjønnsforskjell i den gjennomsnittlige skåren på generell partilfredshet, men kvinnene skåret noe høyere enn mennene (kvinner M=6.15, SD=.85, menn M=6.12, SD=.82) (se tabell 5).

Tabell 5. *Resultat fra paired samples t-test med sammenligning av menn og kvinners skårer på generell partilfredshet.*

	Kvinner (n=898)		Menn (n=898)		M differanse	t	df	Sig.
	M	SD	M	SD				
Generell partilfredshet	6.15	.85	6.12	.82	.03	1.13	897	.259

Partilfredshet og varighet av parforhold

Forholdet mellom partilfredshet og varighet av parforholdet ble først undersøkt gjennom Pearsons produkt-moment korrelasjonskoeffisient. Resultatet viste en negativ, men svak assosiasjon, som var noe sterkere for kvinner enn for menn. Pearsons r for kvinner og menn var henholdsvis $r=-.24$ ($N=898$, $p<.001$) og $r=-.16$ ($N=898$, $p<.001$). Generell partilfredshet ble altså redusert med økt varighet av parforholdet.

Forholdet mellom partilfredshet og varighet av parforholdet ble videre undersøkt gjennom hierarkisk multippel regresjonsanalyser, med separate analyser for kvinner og menn. Resultatet presenteres i tabell 6 og 7. Det ble da undersøkt i hvilken grad utvalgte variabler kunne predikere nivå av partilfredshet. I første blokk ble varighet av parforholdet introdusert, og denne fant også et negativ forhold mellom generell partilfredshet og varighet av parforholdet. Dette funnet var signifikant i alle blokkene ($p<.001$). Varighet av parforholdet forklarte nesten dobbel så stor andel av variansen i generell partilfredshet for kvinnene som for mennene, med 5.9% forklart varians for kvinnene og 2.7% for mennene.

Partilfredshet og alder

I den andre blokken ble det undersøkt om deltagerens alder kunne bidra til å forklare nivå av partilfredshet. Den mulige effekten av alder vistes å være minimal, hvilket kom til syne både gjennom svært lave koeffisienter og ved at verdiene ikke nådde signifikansnivået i noen av blokkene. Derfor ble denne variabelen eliminert i den videre analysen.

Partilfredshet og barn

Etter å ha kontrollert for effekten av varighet av parforholdet, ble det i den neste blokken i regresjonsanalysen undersøkt den mulige effekten av a) om deltageren har barn, og b) om barn har flyttet fra hjemmet. I og med at begge variablene ble inkludert i samme blokk, viser koeffisientene differansen mellom a) de som har barn som bor hjemme og de som ikke har barn, og b) de som har barn som har flyttet ut og de som ikke har barn. De to variablene forklarte til sammen 2.6% varians for kvinnene og 1.5% varians for mennene. Variabel a), deltager har barn, viste en negativ sammenheng med partilfredshet for både kvinnene (blokk 2: $b=-.196$ og $\beta=-.115$, $p<.05$) og mennene (blokk 2: $b=-.130$ og $\beta=-.079$, $p<.05$), med andre ord var de som har barn som fortsatt bor hjemme mindre tilfredse enn de som ikke har

barn. Det negative forholdet vist å være atskillig sterkere for kvinnene enn for mennene, og såpass svak for mennene at den i den tredje blokken ikke lengre var signifikant ($p=.313$).

Variabel b), barn har flyttet fra hjemmet, viste en positiv sammenheng med generell partilfredshet for både kvinnene (blokk 2: $b=.580$ og $\beta=.142$, $p<.001$) og mennene (i blokk 2: $b=.356$ og $\beta=.125$, $p<.001$), med noe sterkere sammenheng for kvinnene. Dette viser at de som har barn som er flyttet ut av hjemmet er mer tilfredse enn de som ikke har barn.

Det ble også gjort korrelasjonsanalyser for å undersøke forholdet mellom partilfredshet og antall barn (sistnevnte ble dummy-kodet slik at 0 = har ikke barn, og 1 = har barn). Også her ble det avdekket en negativ, men svak assosiasjon, som var noe sterkere for kvinner enn for menn. Pearsons r for kvinner var $r=-.17$ ($n=898$, $p<.001$) og for menn var $r=-.12$ ($n=898$, $p<.001$). Generell partilfredshet ble altså lavere dess flere barn parene hadde.

Tabell 6. Resultat fra hierarkisk multippel regresjonsanalyse som viser forklart varians for kvinner i generell partilfredshet gjennom prediktorvariablene. Forklart varians oppgis i både ustandardiserte- (b) og standardiserte koeffisienter (β). ($N = 895$.)

	Blokk 1		+ Blokk 2		+ Blokk 3	
	b	β	b	β	b	β
Varighet parforhold	-.036	-.242	-.034	-.229	-.063	-.423
R^2	.059					
Barn-variabler						
a) Deltager har barn (0=nei, 1=ja)			-.196	-.115	-.152*	-.090*
b) Barn har flyttet (0=nei, 1=ja)			.580	.142	.458**	.112**
R^2			.084			
ΔR^2			.026			
Kvadratledd av varighet parforhold					.001*	.210*
R^2					.091*	
ΔR^2					.007*	

$p < .001$, * $p < .05$, ** $p < .01$

Tabell 7. Resultat fra hierarkisk multippel regresjonsanalyse som viser forklart varians for menn i generell partilfredshet gjennom prediktorvariablene. Forklart varians oppgis i både ustandardiserte- (*b*) og standardiserte koeffisienter (β). ($N = 895$.)

	Blokk 1		+ Blokk 2		+ Blokk 3	
	<i>b</i>	β	<i>b</i>	β	<i>B</i>	β
Varighet parforhold	-.024	-.164	-.021	-.145	-.057	-.397
<i>R</i> ²	.027					
Barn-variabler						
a) Deltager har barn (0=nei, 1=ja)			-.130*	-.079*		
b) Barn har flyttet (0=nei, 1=ja)			.356	.125	.250*	.088*
<i>R</i> ²			.042			
ΔR^2			.015			
Kvadratledd av varighet parforhold					.002**	.265**
<i>R</i> ²					.052**	
ΔR^2					.011**	

$p < .001$, * $p < .05$, ** $p < .01$

De undersøkte variablenes relevans for partilfredshet

Regresjonsanalysens totale forklarte varians, ved de tre blokkene til sammen, var for kvinnene 9.1% ($F(4, 890) = 22.31$, $p < .001$) og for mennene 5.2% ($F(4, 890) = 12.27$, $p < .001$).

Analysene som helhet, inkludert alle tre blokker, var statistisk signifikante for både mennene og kvinnene. Som vist ble den ene variabelen i den tredje blokken, om deltageren har barn, ikke lengre signifikant for menn. Modellen kan altså sies å forklare noe av variansen i generell partilfredshet for både kvinner og menn, med betydelig større andel forklart varians for kvinnene enn for mennene. Dette viser en tydelig kjønnsforskjell.

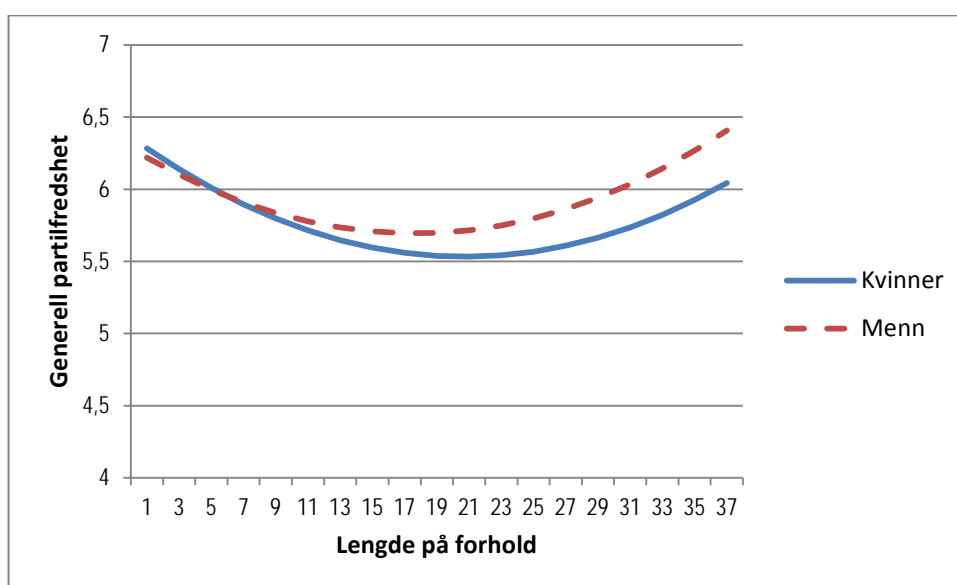
En kurvilineær sammenheng

I den siste blokken i regresjonsanalysen ble kvadratleddet av varighet av parforholdet introdusert, og denne forklarte 0.7% av variansen for kvinnene og 1.1% av variansen for mennene. Inkluderingen av kvadratleddet ga en signifikant økning i andel forklart varians for både kvinner og menn, noe som tyder på at relasjonen mellom lengde på forholdet kan best

beskrives som kurvilineær. Dette er illustrert i Figur 2. Om utvikling i partilfredshet gjennom varighet av forholdet best kan forstås gjennom den progressivt, nedadgående trenden, eller den U-formede kurven, vist derfor i dette datamaterialet å støtte den sistnevnte hypotesen. Det kurvilineære forholdet mellom varighet av parforholdet og partilfredshet ble altså replisert, og predikerte verdier for partilfredshet estimert på grunnlag av regresjonskoeffisientene i tabell 6 og 7 er illustrert i Figur 2.

Kurven viser ikke særskilt bratt nedgang og stigning, men er mer flat i sin form. Imidlertid synes stigningen å være noe brattere enn nedgangen. Partilfredsheten går gradvis nedover, for deretter å flate ut for mennene ved omtrent 12 år, mens den flater ut for kvinnene ved omtrent 16 år. Deretter holder den seg stabilt på samme nivå i en periode. Menn og kvinner starter på omtrent samme nivå av partilfredshet, men kvinnenes kurve synker til et lavere nivå enn mennenes. Deretter begynner kurven å stige igjen, for mennene ved omtrent 20 år og for kvinnene ved omtrent 24 år. Selv om kurvene synes å ha lignende rate i stigning for menn og kvinner, holder kvinnenes partilfredshet seg på et lavere nivå enn mennenes. Ved 38 års varighet av parforholdet ser mennenes partilfredshet ut til å komme på et noe høyere nivå sammenlignet med starten av parforholdet, mens kvinnenes partilfredshet kommer på et noe lavere nivå sammenlignet med starten av parforholdet.

Figur 2. Utvikling i generell partilfredshet over tid (år), separat for menn og kvinner.

Kjønnsforskjell i partilfredshet assosiert med parforholdets lengde

Figur 2 viser en tendens til at differansen mellom menn og kvinners partilfredshet blir større jo lengre varigheten av forholdet er, med andre ord at menn synes å være mer tilfredse enn kvinner jo lengre varigheten av forholdet er. For å undersøke om tendensen til økende differanse i partilfredshet var signifikant, ble det gjennomført en repetert måling ANOVA, hvor interaksjonseffekten mellom differansen i partilfredshet og varighet av forholdet ble inkludert. Resultatet, som vist i tabell 8, avdekket ingen signifikant differanse i partilfredshet mellom menn og kvinner før lengde på forholdet ble inkludert i analysen (modell 1). Etter at lengde på forholdet ble inkludert, finner vi en signifikant interaksjonseffekt mellom lengde på forholdet og differanse i parforhold (modell 2). Altså synes tendensen til økende kjønnsforskjell i partilfredshet med varighet av parforholdet, som vist i Figur 2, å være systematisk og ikke et resultat av tilfeldigheter.

Tabell 8. *Repetert måling ANOVA for differanse i partilfredshet mellom menn og kvinner, med og uten interaksjonseffekt med lengde på forholdet.*

	Modell 1			Modell 2		
	(uten interaksjonseffekt med lengde på forholdet)			(med interaksjonseffekt med lengde på forholdet)		
	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>F</i>
Differanse i partilfredshet	0.440	1	1.24	1.786	1	5.21*
Differanse i partilfredshet x lengde				2.225	1	6.50*

$p < .001$, * $p < .05$

4 Diskusjon

Denne studiens fokus var å se på norske pars nivå av partilfredshet assosiert med parforholds varighet, og se det i lys av livssyklusfaktorene om paret har barn, om eventuelle voksne barn flytter hjemmefra, parets alder, samt undersøke om vi fant fremtredende kjønnsforskjeller. Hovedfunnet viste en U-formet utvikling av partilfredshet, hvilket ga støtte til studiens første hypotese. Ved å inkludere de overnevnte variablene i analysen, ble det mulig også å peke på mulige medvirkende faktorer til både den synkende og stigende trenden i partilfredshet. Den andre og tredje hypotesen ble begge støttet, ved at det ble funnet en negativ relasjon mellom å ha barn og partilfredshet, og en positiv relasjon mellom å ha barn som var flyttet og partilfredshet. Den fjerde hypotesen om alders positive relasjon til partilfredshet ble ikke støttet, da sammenhengen viste seg ikke å være signifikant. Heller ikke ble den femte hypotesen om lite kjønnsforskjeller støttet, da det kom frem noen kjønnsforskjeller. Disse resultatene vil nå diskuteres i lys av tidligere funn og relevante teorier.

4.1 Partilfredshets' relasjon til parforholdets varighet og parets barn

4.1.1 Den tidlige nedgangen i partilfredshet

Varighet av parforhold er i de tidlige årene negativt relatert til nivå av partilfredshet, vist gjennom resultatene fra både korrelasjonsanalysen og regresjonsanalysen. Kurven går jevnt nedover de første ti årene, og denne nedgangen i partilfredshet sees allerede fra første året. Dette funnet er i samsvar med funn fra både krysseksjonelle (Anderson og kolleger, 1983; Glenn, 1998; Jose og Alfons, 2007; Orbuch og kolleger, 1996; VanLaningham og kolleger, 2001) og longitudinelle studier (Johnson og kolleger, 1992; McHale og Huston, 1985; Pineo, 1961; Vaillant og Vaillant, 1993; White og Booth, 1985), og en kohortstudie (Glenn, 1998). Det synes derfor å være et robust funn at partilfredsheten synker de første årene i parforhold.

Nedgangen i de tidlige årene er som forventet ut ifra både teoriene om desillusjonering og habiturering. Ifølge teoriene om desillusjonering er det mulig at parene gikk inn i parforholdet med forventninger som med tiden vist seg ikke å bli oppfylt, grunnet illusjoner eller romantisering om partneren og forholdet, eller ufullstendig informasjon om partneren (Huston og kolleger, 2001, Pineo, 1961). Helt i starten av parforhold er det trolig at par oppfører seg

på måter som er i overensstemmelse med en idealisert forståelse av partneren og forholdet. De kan prøve å fremme sine positive sider, samtidig som de er selektivt oppmerksomme på de egenskapene ved parterneren som er i overensstemmelse med den idealiserte forestillingen. Etter kort tid i ekteskapet vil økt gjensidig avhengighet gjøre det vanskeligere med slik manøvrering av utvalgte egenskaper en viser partneren, og når partene fremstår mer autentiske vil begge følgelig oppleve at illusjonene om den andre blir vanskelig å bevare (Swann, De La Ronde, og Hixon, 1994). I løpet av de første ti årene i forholdet har de fleste par derfor blitt kjent med partnerens sterke og svake sider, og eventuelle illusjoner de har hatt om hverandre er blitt justert og mer realistiske. Denne erkjennelsen kan ha medført skuffelse, og ha bidratt til den synkende partilfredsheten. Derimot er det ikke slik at desillusjonering skjer med samme styrke for alle par. Dersom paret hadde et positivt, ikke-romantisierende bilde av parforholdet, er det funnet at partilfredsheten ikke synker like mye som for par som hadde en svært romantisert forestilling (Orbuch og kolleger, 1993).

Etter omtrent fem år i parforholdet inntreffer, ifølge Pineo (1961), en ny form for desillusjoneringsprosess. Grunnet uforutsette endringer hos partneren og deres liv sammen, vil partilfredsheten reduseres som en konsekvens av at partene med tiden passer mindre godt sammen. Dette kan være medvirkende årsaker til nedgangen i partilfredshet som ble avdekket.

Det er også mulig at prosesser med habituering har bidratt til nedgangen i partilfredshet, ved at det som parene i starten av forholdet opplevde som nytt og fasinende, med tiden ble vanlig og som forventet. Slike prosesser er foreslått å være involvert i funn av rask nedgang i partilfredshet for nygifte, med den konsekvensen at hvetebrødsdagene er forbi og realitetene i ekteskapet trer frem (Johnson og kolleger, 1992).

Ved å se paret i henhold til hvor de befinner seg i sin livssyklus, kan en ta med kontekstuelle variabler som er mulig kan ha sammenheng med nedgangen i partilfredshet. Eksempelvis er det i denne fasen av parforholdet at paret ofte etablerer seg, ved blant annet å danne et felles hjem, og oppfylle forpliktelser knyttet til for eksempel å være yrkesaktiv. Det er også i denne perioden par ofte stifter familie og får barn, og omtrent halvparten av deltagerne i denne studien hadde barn. Regresjonsanalysen viste at sammenlignet med par uten barn, hadde parene med barn boende hjemme signifikant lavere nivå av partilfredshet.

Korrelasjonsanalysen viste at dette negative forholdet ble sterkere jo flere barn paret hadde. Mange studier har også funnet at barn kan påvirke partilfredshet i negativ retning, og være en

indirekte årsak til den tidlige nedgangen i partilfredshet (f.eks. Anderson og kolleger, 1983; Belsky og kolleger, 1983; Lawrence og kolleger, 2008). Denne negative assosiasjonen mellom det å ha barn og parets partilfredshet kan i henhold til livssyklusperspektivet ha sammenheng med utviklingsoppgaver som paret ikke har klart å løse på en vellykket måte. Endringen fra å være kun et par til å også bli foreldre er et rollebytte som kan være en stor overgang, og til og med oppleves som en krise for individet. For eksempel har flere funnet at å få sitt første barn kan innebære en krise, som tvinger paret til å reorganisere mange av sine roller og sitt parforhold (Dyer, 1963; LeMasters, 1957). Mange studier har funnet at par som får barn opplever en brattere nedgang i partilfredshet sammenlignet med par som ikke får barn (f.eks. Kurdek, 1999; Lawrence og kolleger, 2008; Twenge og kolleger, 2003). Dette er mulig har sammenheng med at paret opplever vansker knyttet til det rollebyttet å bli foreldre. At det avdekkes negative assosiasjoner mellom partilfredshet og det å ha barn indikerer sannsynligvis ikke en direkte link mellom nedgang i partilfredshet og barn, men heller at det å bli foreldre og å ha barn i hjemmet medfører endringer i parforholdets dynamikk og kontekst. Det er også noen studier som ikke finner en sammenheng mellom antall barn og partilfredshet (f.eks. Stevens og kolleger, 2001). Dette er mulig at har sammenheng med hvordan paret mestrer rollebyttet å bli foreldre, for eksempel ved å støtte hverandre og ivareta en positiv samhandling i parforholdet.

Både varighet av parforhold og det å få barn, er vist at kan medføre nedgang i interaksjon i parforholdet (Johnson og kolleger, 1992; McHale og Huston, 1985; Ahlborg og kolleger, 2009). Derfor er en mulig innvirkende årsak til nedsatt partilfredshet at paret samhandler mindre, og derav opplever synkende partilfredshet. Dette er funnet å være tilfelle for eksempel hos småbarnsforeldre, som etter at de ble foreldre viste hverandre mindre kjærlighet og verdsettelse (Ahlborg og kolleger, 2009). Noen par opplever ikke redusert partilfredshet etter å ha blitt foreldre, hvilket kan ha en nær sammenheng med parets interaksjon. Det er for eksempel funnet at nybakte mødre som opplevde stabil eller økende partilfredshet var i parforhold hvor både mannen og kvinnen uttrykte verdsettelse av hverandre og deres parforhold (Shapiro og kolleger, 2000). Nedgang i partilfredshet hos nybakte mødre kunne derimot predikeres av om mannen var negativ til kvinnen og viste skuffelse over parforholdet (Shapiro og kolleger, 2000).

De nevnte mulige forklaringene til nedgangen i partilfredshet utelukker ikke hverandre, og kan hende at opptrer sammen eller parallelt. Et par kan eksempelvis oppleve nedgang i

partilfredshet både som følger av desillusjonering, habituering, og vansker med overgangen knyttet til det å bli foreldre, og dette kan medføre redusert interaksjon i parforholdet.

4.1.2 De midtre årenes lave partilfredshet

Den negative assosiasjonen mellom partilfredshet og varighet av parforhold vist gjennom tidskurven fra regresjonsanalysen å endres med tiden. Den nedadgående kurven fortsetter inn i de midtre årene, for så å flate ut ved omtrent 12-16 år. Der holder nivået av partilfredshet seg stabil i omtrent åtte år. Perioden med det stabile, lave nivået av partilfredshet ligner funn fra andre krysseksjonelle studier (f.eks. Anderson og kolleger, 1983; Orbuch og kolleger, 1996; VanLaningham og kolleger, 2001).

Igjen er det lavere nivået av partilfredshet som ble avdekket i tråd med prediksjonene fra teoriene om desillusjonering og habituering i parforhold. Ifølge Pineos (1961) vil desillusjoneringen som opererer i denne fasen ha sammenheng med mindre kompatibilitet mellom partene, som følger av uforutsette endringer hos partneren og deres liv sammen. Denne prosessen men han vil fortsette progressivt gjennom hele parforholdet, og bidra til gradvis lavere nivå av partilfredshet. Det lave nivået i de midtre årene kan også hende at har sammenheng med at parforholdet gradvis preges mer av rutiner, og at gjennom prosesser med habituering begynner parene i denne fasen å kjede seg i forholdet. Som tidligere beskrevet er det funnet at å kjede seg i parforholdet predikerte nedgang i partilfredshet ni år senere (Tsapelas og kolleger, 2009). Derimot kan ikke disse teoriene redegjøre for at nedgang i partilfredshet flater ut og stabiliserer seg i nesten et tiår.

Livssyklusperspektivet kan også bidra til å forklare det lave nivået av partilfredshet, særlig for parene som har fått barn. Dersom paret ikke enda har lyktes å løse oppgavene knyttet til å få barn, kan det medføre misnøye og at en mislykkes videre i senere utviklingsoppgaver som inntreffer med tiden. For par som løser overgangen å bli foreldre, kan de ha en god periode når barna er små (f.eks. Mitnick og kolleger, 2009). Derimot kan det oppstå andre utfordringer senere i livssyklusen ettersom barna vokser og får nye behov som foreldrene må møte (f.eks. VanLaningham og kolleger, 2001). Eksempelvis deltar eldre barn ofte på flere ulike sosiale arenaer knyttet til både skole- og fritidsaktiviteter. I tillegg til forventningene og kravene knyttet til rollene å være en god ektefelle, forelder og arbeidstaker, vil mange også støtte barna på deres ulike arenaer. Dette kan medføre en hektisk periode i livet for paret, med økning av antall roller de prøver å mestre. Flere studier har funnet negative sammenhenger

mellom økning av antall roller og partilfredshet (f.eks. Orbuch og kolleger, 1996), og at dette er mulig at har sammenheng med at individet opplever et indre stress og ubehag som følger av rolle-belastning (Burr, 1973; Goode, 1960; Gorchoff og kolleger, 2008; Rollins og Cannon, 1974). Det kan derfor tenkes at parene i denne midtre fasen av parforholdet befinner seg i en travel periode, hvor partilfredsheten holder seg på et lavere nivå blant annet som følger av individets rolle-belastning.

At partilfredsheten i denne perioden stabiliserer seg, og holder seg på det lave nivået i nesten ti år, kan ha sammenheng med at de i denne fasen ikke gjennomgår store overganger. Store rolleskift, og mulige kriser, knyttet til for eksempel det å etablere seg sammen, eller å få barn, kan for majoriteten i denne midtre fasen av parforholdet være tilbakelagte.

Funnene om det stabile, lave nivået av partilfredshet er altså i samsvar med mye av litteraturen. Det lave nivået kan forklares gjennom teoriene med desillusjonering, habituering, roller og rolle-belastning. Stabiliseringen av nivået av partilfredshet kan gis mulige forklaringer gjennom at par i denne fasen ofte ikke opplever store overganger og rollebytte.

4.1.3 De senere årenes stigende partilfredsheten

Denne studien fant videre at etter omkring 20-24 års varighet av parforhold, ble forholdet mellom partilfredshet og varighet av parforholdet positivt, og utflatingen i kurven ble avsløst av en oppadgående kurve. Den oppadgående kurven synes å være noe brattere enn den nedadgående, hvilket samsvarer med funn fra andre krysseksjonelle studier (Anderson og kolleger, 1983; Orbuch og kolleger). En krysseksjonell studie fant imidlertid at nedadgående kurven var brattere enn den oppadgående kurven (Glenn, 1998).

Funnet av den stigende partilfredsheten er ikke i overensstemmelse med studiene som har avdekket et lineært, nedadgående mønster (f.eks. Glenn, 1998; VanLaningham og kolleger, 2001). Den stigende partilfredsheten i de senere årene av parforholdet står også i kontrast til teoriene om desillusjonering og habituering. Som en konsekvens av disse prosessene i parforholdet, som er redegjort for ovenfor, vil nivået av partilfredshet i de senere årene være på sitt laveste, og vil videre fortsette å synke.

Dersom parene tidligere i parforholdet har opplevd nedgang grunnet desillusjoneringsprosesser, er det mulig at disse prosessene nå har avtatt. Kan hende at parene i de senere årene

har innfunnet seg mer med realitetene, og tilpasset sine forventninger til å bli mer kongruente med de faktiske omstendighetene. Dette er foreslått som en mekanisme som bidrar til økt partilfredshet i de senere årene (Weishaus og Field, 1988). Ifølge Pineo (1961) var det kun mulig å oppleve god partilfredshet i de senere årene ved hjelp av flaks. Resultatet fra denne studien tyder ikke på det, da det er lite sannsynlig at dette mønsteret som er replisert i mange studier skyldes tilfeldigheter.

Den stigende kurven er også i overensstemmelse med flere studier som har sett paret i forhold til hvor de er sin livssyklus (f.eks. Anderson og kolleger, 1983; Burr, 1970; Orbuch og kolleger, 1996). For par som har barn vil denne sene fasen av parforholdet ofte sammenfalle med at barna er i tenårene, og derfor er mer selvstendige. Noen har etter hvert barn som er flyttet hjemmefra, og andre har barn som snart vil flytte. I denne studien ble det funnet en tydelig positiv sammenheng mellom partilfredshet og at barn var flyttet hjemmefra, ved at parene som hadde barn som var flyttet var tydelig mer tilfredse enn de øvrige parene. Dette er også i samsvar med flere andre studier som har funnet sammenheng mellom barn som er flyttet hjemmefra og økning i partilfredshet (f.eks. Gorchoff og kolleger, 2008; Rollins og Cannon, 1974; Umberson og kolleger, 2005). En mulig medvirkende årsak til den oppadgående trenden som ble avdekket i partilfredshet etter 20-24 års forhold er derfor at barn er flyttet hjemmefra. Økningen i partilfredshet når barn flyttet hjemmefra kan ha sammenheng med nedgang i ansvar både som forelder og arbeidstaker. Dette er også støttet i studier (f.eks. Orbuch og kolleger, 1996). Dette kan frigjøre paret fra noen av sine roller, og dermed gjøre at de er mindre utsatt for å oppleve rolle-belastning. Med mindre ansvar og færre roller å fylle, er det trolig at paret får frigjort mer tid og energi som de kan bruke sammen. For at tid tilbragt sammen skal bidra til stigende partilfredshet, er det viktig at paret opplever at tiden sammen er god. Tidligere studier har funnet at det er ikke mer kvantitet av tid tilbragt sammen når barn flytter hjemmefra som øker partilfredshet, men derimot at det er en økning i kvalitetstid sammen (Gorchoff og kolleger, 2008).

Ifølge Sternberg (1986) vil romantisk kjærlighet, grunnet prosesser med habituering, synke tidlig i parforholdet og vil være mindre viktig for å oppleve god partilfredshet i de senere årene. En annen studie fant i motsetning til dette at romantisk kjærlighet var sterkt til stede i langvarige parforhold (Acevdo og Aron, 2009). Denne studien kan ikke gi entydig støtte til noen av disse motstridende slutningene, da kjærlighet og ulike former for kjærlighet ikke ble undersøkt spesifikt. Likevel, gitt den tydelige stigningen i partilfredshet etter omtrent 20 års

parforhold, synes det godt mulig at romantisk kjærlighet er viktig ikke bare tidlig i parforhold men også i senere faser.

Funnet av den stigende partilfredsheten i de senere årene av parforholdet er i tråd med mange studier, og bryter med noen. For å forklare stigningen i partilfredshet kan det hende at paret med tiden har justert sine forventninger til hverandre og parforholdet til å bli mest mulig realistiske, og derfor ikke opplever de nedslående virkningene av desillusjonering. I tillegg kan det hende at paret i denne fasen opplever gradvis mindre ansvar og færre krav som stilles, og derfor utsettes for mindre grad av rolle-belastning. Disse mulige mekanismene kan bidra til at paret tilbringer mer kvalitetstid sammen, og opplever en positiv interaksjon. I tråd med sosial læringsteori, vil positiv og konstruktiv atferd fremme partilfredsheten (Huston og kolleger, 2001). Dette kan bli en positiv spiral, hvor økt partilfredshet fører til økt positiv interaksjon, og kan medføre at stigningen i partilfredshet vil vedvare.

Grunnet at maksimal varighet av parforhold i utvalget er 38 år, kan denne studien ikke si om den oppadgående kurven fortsetter å stige, blir brattere, flater ut, eller går nedover igjen. Det er likevel verdt å merke seg at det var av stor viktighet å inkludere parforhold av såpass lang varighet i denne studien. Dersom maksimal varighet av parforholdene hadde vært mindre enn 20 år, hadde konklusjonen vært en støtte for en kontinuerlig nedadgående trend, etterfulgt av en utflating.

4.2 Kjønnforskjeller

Resultatene viste at det totalt sett var små kjønnforskjeller i gjennomsnittlig rapportert partilfredshet. Imidlertid viste nærmere analyser at kjønnforskjellen som ble funnet mellom partilfredshet og varighet av forhold ble større med tiden, hvor kvinner syntes å bli gradvis mindre tilfredse enn mennene jo lengre forholdet hadde vart. I tillegg viste regresjonsmodellen at varighet av parforhold, om paret hadde barn, og om barn bodde hjemme eller var flyttet ut, til sammen forklarte nesten dobbelt så stor andel av variansen for kvinnene som for mennene, med henholdsvis 9.1% og 5.2% forklart varians. Dette tyder på at kvinners partilfredshet påvirkes mer av effekten av det å ha barn, og at barn er flyttet fra hjemmet, og varighet av parforholdet. Alle de undersøkte variablene viste høyere verdier for kvinnene enn for mennene, både i positiv og negativ retning. Imidlertid er det ikke blitt undersøkt om effektene på partilfredshet av de nevnte variablene er signifikant sterkere for

kvinnene enn for mennene, derfor kan en ikke konkludere med at denne forskjellen sannsynligvis er tilfelle, men heller at det er avdekket en tendens til disse kjønnsforskjellene.

4.2.1 Relasjonen mellom partilfredshet og barn

Flere har satt kvinners større nedgang i partilfredshet med parforholdets varighet i relasjon til funn om at kvinners partilfredshet påvirkes mer negativt av å få barn (f.eks. Rhyne, 1981; Twenge og kolleger, 2003). Dette støttes også i denne studien, hvor den negative assosiasjonen mellom partilfredshet og det å få barn viste større forklart varians for kvinnene, og viste en litt sterkere negativ sammenheng for kvinnene enn for mennene.

Korrelasjonsanalysen viste videre at denne negative assosiasjonen økte dess flere barn paret hadde, og var noe mer negativ for kvinner enn for menn. I denne studien var en hypotese at det ville avdekkes liten grad av kjønnsforskjeller, delvis grunnet gode permisjonsordninger knyttet til det å få barn for både menn og kvinner, samt sterkt forankrede verdier om likestilling i Norge. At kvinners partilfredshet likevel ser ut til å påvirkes mer negativt enn menn av å få barn, stod derfor i motsetning til hypotesen. Imidlertid er ikke kjønnsforskjellene i sammenhengen mellom det å få barn og partilfredshet store.

Det er mulig at verdiene om likestilling, som i denne studien ble antatt å medføre mindre forskjeller i partilfredshet mellom kjønnene, tvert imot bidrog til kjønnsforskjellene som ble avdekket. Det er funnet at når par blir foreldre økes aktivitetene rundt husarbeid og omsorg for barn, sammenlignet med par uten barn (McHale og Huston, 1985). I tillegg er det funnet at parets roller kan bli mer tradisjonelle ved at kvinnene fokuserer mer på oppgaver knyttet til omsorg for barn og arbeid i hjemmet, mens mennene tar mer ansvar for å jobbe utenfor hjemmet og forsørge familien (Dew og Wilcox, 2001; Twenge og kolleger, 2003). Dersom dette er tilfelle også i den norske populasjonen, kan overgangen knyttet til det å få barn bli større for kvinnen enn for mannen. Det er funnet å svekke kvinners partilfredshet at hun må gjøre størst andel av husarbeidet, dersom hun på forhånd hadde forventninger om at paret skulle dele på dette arbeidet (Twenge og kolleger, 2003). Dette kan forklares gjennom teorien om rettferdighet. En slik tradisjonell arbeidsfordeling kan svekke kvinnens partilfredshet ved at hun opplever det som urettferdig (f.eks. Dew og Wilcox, 2001; Hatfield og kolleger, 2005). Med verdiene om likestilling som verdsettes høyt i Norge i dag, er det mulig at norske kvinner vil reagere mer negativt om det å få barn medfører mer tradisjonelle rollemønstre i hjemmet enn det som er tilfelle i andre land. Om en bevegelse mot mer tradisjonelle

kjønnsrollemønstre i parforholdet bidrar til å svekke kvinnenens partilfredshet, er avhengig av kvinnens persepsjon av om det er en ubalanse mellom hva de gir og hva de får (DeMaris, 2010; Dew og Wilcox, 2011; Stevens og kolleger, 2001).

En annen mulig forklaring for den sterkere negative assosiasjonen mellom å få barn og partilfredshet for kvinner, er at det er mulig at interaksjon i parforholdet reduseres når paret blir foreldre. Flere studier har funnet at interaksjon synes å ha en særlig nær sammenheng med kvinners partilfredshet (f.eks. Gorchoff og kolleger, 2008; McHale og Huston, 1985; Vaillant og Vaillant, 1993). Det er også funnet at nedgang i partilfredshet hos kvinner som følger av å bli foreldre kan ha en sammenheng med at de opplever reduksjon i kvalitetstid med sin mann (Dew og Wilcox, 2001).

Resultatet i denne studien viste videre at for både kvinner og menn er den positive effekten av at barn har flyttet hjemmefra større enn den negative effekten av å ha barn boende hjemme, med sterkest sammenheng for kvinnene. At kvinners partilfredshet har noe sterkere positiv sammenheng med barn som har flyttet ut enn mennens, er mulig at har blant annet en sammenheng med opplevd økning i kvalitetstid. Dette støttes også i andre studier (f.eks. Gorchoff og kolleger, 2008).

4.2.2 Relasjonen mellom partilfredshet og varighet av parforhold

Resultatene i denne studien viste en noe mer negativ sammenheng mellom partilfredshet og varighet av parforhold for kvinner enn for menn. Videre økte denne differansen i partilfredshet jo lengre varigheten på forholdet var, nærmere bestemt at kvinners partilfredshet ble gradvis mer negativt påvirket av varighet av parforholdet sammenlignet med mennenes partilfredshet. Denne sammenhengen er kontrollert for effektene av de andre variablene som ble undersøkt, og kan derfor ikke forklares gjennom sammenhengen med det å ha barn.

Denne sammenhengen ble illustrert gjennom tidskurven fra regresjonsanalysen (Figur 2), som viser at kvinnene og mennene starter med nesten likt nivå av partilfredshet. Kurvene følger hverandre nedover med samme rate i omtrent ti år. Ved omtrent 12 års parforhold stabiliserer mennenes partilfredshet seg, mens den fortsetter noe nedover for kvinnene før den stabiliserer seg ved omtrent 16 år. Over tid synes menn og kvinners partilfredshet å følge lignende mønstre av endring, men kvinnenens partilfredshet holder seg på et lavere nivå enn mennenes.

Selv om flere tidligere studier ikke har funnet fremtredende kjønnsforskjeller i partilfredshet over tid, er det også mange som har funnet tendensen til at kvinner rapporterer mer nedgang i partilfredshet over tid enn mennene (f.eks. Glenn, 1998; Rhyne, 1981; Weishaus og Field, 1988).

I den stabile midtre, perioden av parforholdet var kvinnenes nivå av partilfredshet på et lavere nivå enn mennenes. Deretter, etter omtrent 20 år for mennene og 24 år for kvinnene, ble assosiasjonen mellom partilfredshet og varighet av parforholdet positiv. Et noe overraskende funn var at kjønnsforskjellen i partilfredshet som ble avdekket etter omtrent ti års varighet av parforhold, vedvarte, og til og med økte som en funksjon av økt varighet av parforholdet. For de lengste parforholdene, av 38 års varighet, kom partilfredsheten på et høyere nivå for mennene enn for dem helt i starten av parforholdet. For kvinner var nivå av partilfredshet etter 38 år lavere enn i starten av parforholdet.

De avdekkede kjønnsforskjellene i partilfredshet over tid kan ha sammenheng med kvinners persepsjon av urettferdighet i husarbeid (f.eks. Dew og Wilcox, 2011), eller at menn er mer benektende og idealiserende mens kvinner er mer realistiske (Weishaus og Field, 1988), eller at kvinner gjør mer tilpasninger i ekteskapet enn menn gjør, og som følger av det opplever lavere nivå av partilfredshet (Bernard, 1982). Det er sannsynligvis flere andre forklaringer og variabler som også spiller inn, og de nevnte forklaringene kan kun antyde mulige innvirkende prosesser.

4.3 Relasjonen mellom partilfredshet og alder

Tidligere studier har avdekket at individets alder kan relateres til opplevd partilfredshet (f.eks. Levenson og kolleger, 1993). Dette ble ikke støttet i denne studien, ved at sammenhengen mellom partilfredshet og alder vist å være både svak og ikke signifikant. Hypotesen om den positive assosiasjonen mellom partilfredshet og økt alder ble derfor ikke støttet. Selv om det ble funnet at parene med lengst varighet av parforhold hadde lignende nivå av partilfredshet som parene i starten av parforholdene, kan altså ikke den høye partilfredsheten i de senere årene attribueres til parets alder.

4.4 Metodiske styrker og svakheter

Stort utvalg innhentet via internett

Utvalget i denne studien består av komplette besvarelser fra nesten 900 par. Dette ga mulighet til å sammenligne mennene og kvinnene i parene med hverandre. I tillegg unngikk vi en bias grunnet avhengighet i utvalget, som vi kunne fått dersom vi inkluderte både komplette par og enkeltpersoner hvor partneren ikke hadde besvart.

Å innhente datamaterialet gjennom internett har den fordelen at utvalgets størrelse ble stor, med både geografisk og demografisk spredning. Dette øker muligheten for at utvalget blir representativt for resten av populasjonen, hvilket styrker funnenes ytre validitet og generaliserbarhet. En annen fordel med å innhente data via internett er at en kan minske risikoen for effekter av sosial ønskelighet, som er tendensen til at deltagere svarer på en måte som synes mer i samsvar med hva som er sosialt ønskelig enn det som faktisk er tilfelle (Bordens og Abbot, 2005). Ved bruk av internett kan respondentene gi mer genuine responser da deres anonymitet lett ivaretas.

Ved ivaretagelse av deltagerens anonymitet, følger den ulempen at anonymiteten blir så stor at det ikke er mulig å vite om respondenten er den de utgir seg for å være, og vet ikke om de svarer oppriktig. En annen ulempe er at til tross for at bruk av internett er utbredt og er i stor grad integrert i dagens sosiale medier, er det fortsatt noen grupper i befolkningen som er vanskeligere å nå gjennom internett. Dette kan medføre noe skjevfordeling i form av at de som deltar i undersøkelsen kanskje er annerledes enn dem som ikke deltar. Dette kan hende at er noe av årsaken til at utvalget i denne studien består av markant færre eldre voksne enn yngre, da bruk av internett muligens er mer utbredt blant de yngre enn eldre voksne. En tredje ulempe er muligheten at parene som deltar på en slik undersøkelse skiller seg på signifikante måter fra par som ikke gjør det, ved for eksempel at de er mer tilfredse i sine parforhold. Som kjent var de som var med i spørreundersøkelsen med i trekning om en reise til Paris, hvilket er tenkelig at frister mer for par med høyt nivå av partilfredshet enn lavt. Disse ulempene kan medføre noe svekkelse av funnenes generaliserbarhet, men siden utvalget var av en så stor størrelse er det sannsynlig at generaliserbarheten likevel er tilfredsstillende.

Gifte og samboende par

Gifte og samboende par ble behandlet som én gruppe. Derfor kan det ikke utelukkes at partilfredshet over tid oppleves forskjellig for gifte og samboende. Eksempelvis har en norsk studie funnet at gifte par føler mer forpliktelse og høyere partilfredshet enn samboere uten planer om å gifte seg (Wiik, 2010). Denne forskjellen minsket derimot med økt varighet av parforhold. Videre er det i Norge utbredt å være samboere før en gifter seg (Syltevik, 2010), og derfor er det mulig at de samboende parene befinner seg i andre faser av parforholdet enn de gifte parene som var samboere før ekteskapet. Dette kan konfundere funnene, ved at noe av den negative assosiasjonen som ble avdekket, har sammenheng med at de gifte parene som før ekteskapet var samboere faktisk befinner seg i en senere fase i parforholdet, sammenlignet med gifte par som ikke var samboere før ekteskapet.

Liten varians i generell partilfredshet

At denne studien fant, gjennom skårene på generell partilfredshetsskalaen, liten varians å forklare var i tråd med funn fra andre studier hvor majoriteten av deltagerne sier seg å være svært fornøyde med sine parforhold (f.eks. Glenn, 1998; Orden og Bradburn, 1968; Rollins og Feldman, 1970). Det kan være flere forklaringer til den begrensede variansen. Det er mulig at siden en stor andel av parene i utvalget var i forhold av kort varighet, hvor over halvparten hadde vært sammen i mindre enn fem år, var de i denne tidlige fasen av forholdet fortsatt på et høyt nivå av partilfredshet. Dette kan ha medført en overrepresentasjon av høyt nivå av partilfredshet. En annen mulig forklaring er, som nevnt ovenfor, at par som deltar på slike undersøkelser kjennetegnes av å være mer tilfredse i sine parforhold enn dem som ikke deltar. Det var et premiss for å bli med i utvalget i denne studien at begge parter i paret hadde besvart spørreundersøkelsen. Det er derfor mulig at par hvor begge parter er villig til å delta i en slik undersøkelse skiller seg på signifikante måter fra de øvrige parene, for eksempel ved at de har høyere nivå av partilfredshet. En tredje mulighet er en selvseleksjonsbias, hvor parene med lav partilfredshet med økt varighet av parforholdet vil avslutte parforholdet og derfor ekskluderes fra utvalget. Til tross for liten varians i partilfredshet kom det likevel frem systematiske variasjoner. Dette styrker funnenes signifikans, da det er statistisk vanskeligere å avdekke variasjoner i en gruppe med liten varians. I en gruppe med større spredning i partilfredshet er det trolig at funnene i denne studien ville ha tredd frem i enda klarere form.

Måleinstrumentet

Videre baserer denne undersøkelsen seg på spørreskjema med standardiserte responsformat, hvilket er den vanligste fremgangsmåten innen parforskningen. En fordel ved bruk av spørreskjema er at alle deltagerne får like spørsmål og svaralternativer, hvilket gjør datamaterialet lettere å tolke. En ulempe dette medfører er at det ikke er så lett å avdekke om respondenten svarer genuint og med omtanke, eller besvarer spørreskjemaet ved for eksempel å markere tilfeldige responskategorier. Dette ble det i tidlige faser av analysene tatt noe høyde for, ved å renske datamaterialet for noen få uteliggere.

Måleinstrumentet som ble valgt til denne studien, generell partilfredshet, var tydelig unifaktoriell og hadde god reliabilitet (vist ved høy Cronbachs alpha). Alle spørsmålene omhandler altså med stor sannsynlighet det samme fenomenet. Majoriteten av spørsmålene, eller varianter av dem, har også inngått i andre måleinstrument som undersøker partilfredshet (eller relaterte begrep) (se vedlegg I), og måleinstrumentet i seg selv skiller seg ikke vesentlig fra andre anerkjente måleinstrument innen forskningsfeltet (se vedlegg II). Videre virker spørsmålene relevante for partilfredshet. Måleinstrumentets innholdsvaliditet synes derfor også å være god. En ytterligere styrke er at generell partilfredshetsskalaen omfatter flere dimensjoner ved partilfredshet, hvilket medfører at den bedre kan fange opp og være representativ for det komplekse fenomenet partilfredshet er. Fremgangsmåten måleinstrumentet ble utviklet gjennom er som vist utbredt innen forskningsfeltet. Det er altså flere fordeler ved måleinstrumentet. En mulig svakhet er at ved å benytte den summerte skåren i generell partilfredshet, vet vi ikke noe om den relative betydningen av de ulike spørsmålene eller domeneene i partilfredshet. For eksempel er det blitt påpekt at sammenblandingen i parforskningen mellom karakteristikk ved ekteskapet og karakteristikk ved interaksjonen i ekteskapet bidrar til at vi ikke fullt ut kan forstå faktorene som påvirker partilfredshet (Larson og Holman, 1994).

Denne studien støter også på samme begrensning som flere andre studier er blitt kritisert for, nemlig at den ikke så lett kan sammenlignes med funn fra andre studier. Dette skyldes at det benyttes et eget måleinstrument som andre studier ikke har benyttet, samt har en egen operasjonalisering av partilfredshet. Denne ulempen gjør at det kan ikke utelukkes muligheten for at andre kjente måleinstrumenter, som for eksempel DAS (Spanier, 1976) eller MAT (Locke og Wallace, 1959), ville oppnådd et noe annerledes resultat.

Krysseksjonell design

I denne studien er det benyttet krysseksjonell metode, ved at data er samlet inn i samme tidsrom, og vi sammenligner parforhold av forskjellig varighet og fra forskjellige kohorter. Derfor kan vi ikke si med sikkerhet om de observerte forskjellene vi avdekker faktisk reflekterer forskjeller grunnet varighet av parforholdet, eller er et resultat av kohortforskjeller. I tillegg kan ikke krysseksjonell design avdekke årsaksforhold, men kun samvariasjoner. Flere mener at kun en longitudinell design, hvor en følger de samme deltagerne gjennom en tidsperiode, kan vise endringer gjennom ekteskapets progresjon (f.eks. Karney og Bradbury, 1995; Weishaus og Field, 1988).

Det er mulig at å se på forholdet mellom partilfredshet og varighet av parforhold hadde vært mer gunstig gjort gjennom en longitudinell studie, som hadde fulgt parene fra tidlig til sent i parforholdet. Å få tak i denne typen datamaterialet er derimot svært ressurs- og tidkrevende. Selv om det er mulig at vi er rammet av en selvseleksjon av par som er over middels tilfredse i sine parforhold, vil også longitudinelle studier rammes av en lignende selvseleksjon ved at par med lite tilfredshet har større sannsynlighet for å oppløses og derfor med tiden vil falle ut av utvalget. På den måten kan også longitudinelle studier få en overrepresentasjon av tilfredse par, særlig i de midtre og sene årene av parforholdet.

Selv om det finnes longitudinelle studier som har avdekket en kurvilineær sammenheng mellom partilfredshet og varighet av forhold (Weishaus og Field, 1988), er det blitt påpekt at siden det i hovedsak er krysseksjonelle studier som har avdekket denne sammenhengen kan det være metodiske trekk ved dette designet som har en tendens til å finne en U-kurve (Vaillant og Vaillant, 1993; VanLaningham og kolleger, 2001). Likevel kan det argumenteres for at stabiliteten og robustheten til den kurvilineære relasjonen mellom varighet og partilfredshet på tvers av datasett og tiår, taler imot en kohort-forklaring for stigningen i partilfredshet.

4.5 Implikasjoner

Resultatene av studien tyder på at for å forstå variasjoner i kvinners og menns partilfredshet, er det viktig å ta med i betraktning både varighet av parforholdet, og å se paret i henhold til hvor de befinner seg i sin livssyklus. Det er flere implikasjoner av disse funnene, både for klinisk praksis og for forskning.

Kliniske implikasjoner

Kunnskapen om endring av partilfredshet kan blant annet brukes til å utvikle empirisk funderte intervensjoner for par som kan forebygge eller behandle vansker i parforhold (f.eks. Baucom, Shoham, Mueser, Daiuto, og Stickle, 1998; Hahlweg, Markman, Thurmaier, Engl, og Eckert, 1998; Fawcett, Hawkins, Blanchaard, og Carroll, 2010). Kunnskap om hvilke faktorer som er involvert i partilfredshet er derfor av betydning for å øke sjansene for at par er tilfredse, og at de ikke avslutter parforholdet. Det er viktig å kvalitetssikre intervensjoner som brukes for å fremme partilfredshet, blant annet ved at de er forskningsbasert med et empirisk grunnlag. Dette er særlig viktig for helsepersonell som daglig møter par som søker hjelp til å håndtere vansker i parforholdet. Kunnskap om endring av partilfredshet i den norske befolkningen kan medvirke til slike empirisk baserte intervensjoner.

Eksempelvis kan denne studiens funn om lavere partilfredshet for par med barn være nyttig informasjon å gi til par som venter barn. At par med barn har lavere partilfredshet enn par uten barn, er i samsvar med flere andre studier og synes å være et utbredt mønster (f.eks. Ahlborg og kolleger, 2009; Belsky og kolleger, 1983; Weishaus og Field, 1988). Slik informasjon kan bidra til at paret for eksempel justerer sine forventninger til å bli mest mulig realistiske, og innstille seg på å passe på parforholdet i denne perioden hvor det kan være utsatt for å gjennomgå noe svekkelse. Som vist innledningsvis er det i Norge mange ekteskap som ender i skilsmisse, og nesten en tredjedel av parene som skilles har vært gift i under ni år. Dette er derfor en gruppe som trolig kunne vært tjent med å ha kunnskap om at det er utbredt å erfare en nedgang i partilfredshet de første ti årene av parforholdet. Dersom det videre blir replisert at partilfredshet i den midtre perioden kan være på lavere nivå, for så å stige i senere faser, er dette også noe som kan være av betydning for par å vite om. Dette kan gi dem håp om at de kan få det bedre sammen med tiden, og muligens redusere risikoen for at de avslutter forholdet.

I denne studien skilles det ikke mellom pars individuelle forskjeller i partilfredshet, men trekkes slutninger basert på gjennomsnittlig partilfredshet på gruppenivå. Derfor er det ikke mulig å dedusere resultatene til individnivå, og forespeile for det enkelte paret hvordan deres partilfredshet med tiden kan gjennomgå endringer. Det kan kun sies at dette synes å være gjennomsnittlig mønster for en stor gruppe av norske par, men at det innenfor dette mønsteret vil være rom for individuelle variasjoner i endring av partilfredshet.

Som sagt innledningsvis er kunnskap om sammenhenger som er involvert i ulike nivå av partilfredshet viktig for både individet, familien og samfunnet. For eksempel er nivå av partilfredshet funnet å ha nære sammenhenger med blant annet individets grad av lykke, og psykiske og fysiske helse (f.eks. Glenn og Weaver, 1981; Drigotas og kolleger, 1999; Beach og O'Leary, 1993).

Implikasjoner for videre forskning

En utfordring til videre forskning er å utforske de sammenhengene som ble avdekket i denne studien. For å understøtte at endringen i partilfredshet med forholdets varighet best kan fremstilles som en U-kurve, bør også longitudinelle studier undersøke om de finner tilsvarende tendens. Som nevnt har majoriteten av studiene som har avdekket en U-formet sammenheng mellom partilfredshet og varighet av parforhold også benyttet en krysseksjonell design (f.eks. Anderson og kolleger, 1983; Orbuch og kolleger, 1996), mens de som har funnet den lineære, nedadgående sammenheng benyttet andre metoder som longitudinelle (f.eks. VanLaningham og kolleger, 2001) og kohort design (Glenn, 1998). Ved å gjøre nye studier hvor en følger de samme parene fra de er nygifte til senere år i ekteskapet, enten gjennom longitudinell studie eller ved kohortstudie, vil en replisering av resultatene i denne studien gi sterk støtte til denne studiens funn om endring i partilfredshet.

Denne studien viste at variasjoner i nivå av partilfredshet hadde klare sammenhenger med forholdes varighet og de to livssyklusfaktorer å ha barn og om barn er flyttet hjemmefra. Derimot forklarte disse prediktorene til sammen kun 9.1% av variansen i partilfredshet for kvinner, og 5.2% av variansen i partilfredshet for menn. Det er altså en stor andel av variansen i partilfredshet denne studien ikke kunne redegjøre for. Det er derfor tydelig at andre prediktorer enn dem som ble undersøkt her må være viktige for partilfredshet. For å øke forståelsen av mekanismene som opererer i endring av partilfredshet bør derfor senere studier ta med i betraktning andre variabler som også kan påvirke partilfredshet. For eksempel ville det vært interessant og se på sosialøkonomiske variabler som utdanning og inntekt, eller individenes stabile trekk som personlighet eller temperament, individenes tilknytningsstil, eller utforske parenes kjærlighet til hverandre. Andre faktorer som kan påvirke partilfredshet er parets interaksjon og kommunikasjonsstil, og den sosiale støtten i nettverket rundt paret. Slike variabler har andre studier funnet har sammenheng med variasjon i nivå av partilfredshet (f.eks. Anderson og kolleger, 2010; Belsky og Rovine, 1990; Twenge og

kolleger, 2003). Ved å benytte den gjennomsnittlige skåren i dennes studiens måleinstrument, vites det ikke noe om den relative betydningen av de ulike spørsmålene eller domeneene i partilfredshet. Dette er også noe for videre forskning å undersøke, for å øke forståelsen av om det er spesifikke domener i partilfredshet som særlig bidrar til endret partilfredshet.

Det hadde videre vært interessant å ta med i betraktning flere av de teoretiske variablene som er beskrevet, for å undersøke om de faktisk hadde betydning for parenes opplevde partilfredshet. Var det for eksempel slik at parene i starten av forholdet opplevde en nedgang grunnet romantiske illusjoner som med tiden viste seg ikke å være realistisk, og opplevde par i den sene fasen av forholdet en opptur som hadde sammenheng med færre roller og mindre rolle-belastning? For å kunne svare på teoriens relevans bør de undersøkes mer spesifikt.

Måleinstrumentet som ble benyttet i denne studien, den generelle partilfredshetsskalaen, viste gode psykometriske egenskaper funnet både gjennom statistiske estimeringer og ved spørsmålenes likhet til andre anerkjente måleinstrument. Videre forskning kunne likevel ha fokusert på å normere måleinstrumentet i henhold til den norske befolkningen, for å sikre dets validitet og reliabilitet. I tillegg kunne det vært av interesse å administrere den generelle partilfredshetsskalaen sammen med andre kjente, internasjonale måleinstrument, for å undersøke om de avdekker samme tendensene i nivå av partilfredshet.

5 Avslutning

Resultatet av denne studien indikerer at det finnes et utbredt mønster av endring i partilfredshet formet som en U-kurve, som både gjelder for den norske befolkningen og i andre vestlige land som USA. Det ble avdekket en endring i partilfredshet hvor hovedtrekkene viste en jevn nedgang de første ti årene av forholdet, en stabilisering på et lavere nivå i omkring de ti midtre årene, for deretter å vise en tydelig stigning etter omkring tyve år. Mennene og kvinnens endring i nivå av partilfredshet vist å følge lignende mønster, men kvinnenes partilfredshet ble gradvis mer negativt påvirket av parforholdets varighet sammenlignet med mennenes. Livssyklusfaktorene å få barn, og å ha barn som flytter hjemmefra, kunne bidra til å forklare noe av endringsmønsteret i partilfredshet. Deltagernes alder vist derimot ikke å påvirke partilfredshet. Mønsteret av endring kan ha flere ulike forklaringer, og er nødvendigvis mer komplekst og sammensatt enn hva som ble utforsket her. Likevel kan denne studien bidra til å kaste lys over noen generelle mønster av endring i partilfredshet. Studien har metodiske styrker relatert til blant annet en stor størrelse på utvalget, og et måleinstrument med gode psykometriske egenskaper. Derimot har studien noen begrensninger relatert til blant annet den krysseksjonelle metoden. Det bør gjøres videre studier i Norge for å innhente mer detaljerte sammenhenger, for å oppnå kunnskap som kan brukes til forebygging og behandling av vansker i parforhold.

Litteraturliste

- Acevedo, B. P. og Aron, A., (2009). Does a long-term relationship kill romantic love? *Review of general psychology, 13(1)*, 59-65.
- Ahlborg, T., Misvaer, N., og Möller, A. (2009). Perception of marital quality by parents with small children: A follow-up study when the firstborn is 4 years old. *Journal of Family Nursing, 15(2)*, 237-263.
- Anderson, S. A., Russel, C.S., og Schumm, W. R. (1983). Perceived marital quality and family life-cycle categories: A further analysis. *Journal of Marriage and Family, 45*, 127-139.
- Anderson, J. R., Van Ryzin, M. J., og Doherty, W. J. (2010). Developmental trajectories of marital happiness in continuously married individuals: A group-based modeling approach. *Journal of Family Psychology, 24(5)*, 587-596.
- Baucom, D. H., Shoham, V., Mueser, K. T., Daiuto, A. D., og Stickle, T. R., (1998). Empirically supported couple and family interventions for marital distress and adult mental health problems. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 66*, 53-88.
- Beach, S. R. H. og O'Leary, K. D. (1993). Marital discord and dysphoria: For whom does the marital relationship predict depressive symptomatology? *Journal of Social and Personal Relationships, 10*, 405-420.
- Belsky, J. og Rovine, M. (1990). Patterns of marital change across the transition to parenthood: Pregnancy to three years postpartum. *Journal of Marriage and Family, 52(1)*, 5-19.
- Belsky, J., Spanier, G. B., og Rovine, M. (1983). Stability and change in marriage across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and Family, 45*, 567-577.

- Berardo, F. M. (1990). Trends and directions in family research in the 1980s. *Journal of Marriage and Family, 52*, *Family Research in the 1980s: The Decade in Review*, 809-817.
- Bernard, J. (1982). *The future of marriage*. New Haven and London: Yale university press.
- Berscheid, E. (1994). Interpersonal relationships. *Annual Review of Psychology, 45*, 79-129.
- Berscheid, E. (2010). Love in the fourth dimension. *Annual Review of Psychology, 61*, 1-25.
- Berscheid, E. og Walster, E. (1978). *Interpersonal attraction: Topics in social psychology*. 2, ed. Reading, Mass.: Addison-Wesley.
- Bordens, K. S. og Abbot, B. B. (2005). *Research design and methods: A process approach*. Sixth edition. New York: McGraw-Hill.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S.R. (2000). Research on nature and determinants of marital satisfaction: A Decade in review. *Journal of Marriage and Family, 62*, 964-980.
- Burgess, (1939). Predictive factors in the success or failure of marriage. *Living, 1*, 1-3.
- Burgess, E. W. og Cottrell, L. S. Jr. (1936). The prediction of adjustment in marriage. *American Sociological Review, 1*, 737-751.
- Burgess, E. W. og Wallin, P. (1944). Predicting adjustment in marriage from adjustment in engagement. *The American Journal of Sociology, 49*, 324-330.
- Burr, W. R. (1970). Satisfaction with various aspects of marriage over the life cycle: A random middle class sample. *Journal of Marriage and Family, 32*, 29-37.
- Burr, W. R. (1973). *Theory construction and the sociology of the family*. New York: Wiley-Interscience Publication.
- Buss, D. M. (2006). The evolution of love. I R. J. Sternberg og K. Weis, (Ed.), *The new psychology of love*, (s. 65-86). New Haven and London: Yale University Press.
- Campbell, A., Converse, P. E. og Rodgers, W. L. (1976). Marriage and family life, s 321-346

- i *The Quality of American Life: Perceptions, evaluations and satisfactions*. New York: Russell Sage Foundation.
- Carstensen, L.L., Gottman, J.M., & Levenson, R.W. (1995). Emotional behavior in long-term marriage. *Psychology and Aging, 10*, 140 –149.
- Clausen, J. A. (1972). The life course of individuals, s. 457-514, i *Aging and society, volume three: A sociology of age stratification*, M. W. Riley, M. Johnson, og A. Foner (ed.). New York: Russel Sage Foundation.
- Coan, J. A., Schaefer, H. S., og Davidson, R. J. (2006). Lending a hand: Social regulation of the neural response to threat. *Psychological Science, 17*, 1032-1039.
- Cottrell, L. S. Jr. (1942). The adjustment of the individual to his age and sex roles. *American Sociological Review, 7*(5), 617-620.
- Davis, K. E. og Latty-Mann, H. (1987). Love Styles and Relationship Quality: A contribution to validation. *Journal of Social and Personal Relationships, 4*, 409-428.
- DeMaris, A. (2010). The 20-year trajectory of marital quality in enduring marriages: Does equity matter? *Journal of Social and Personal Relationships, 27*(4), 449-471.
- Dew, J. og Wilcox, W. B. (2001). If momma ain't happy: Explaining declines in marital satisfaction among new mothers. *Journal of Marriage and Family, 73*, 1-12.
- Dion, K. K. og Dion, K. L. (2006). Individualism, collectivism, and the psychology of love. I R. J. Sternberg og K. Weis, (Ed.), *The new psychology of love*, (s. 298-312). New Haven and London: Yale University Press.
- Donohue, K. C. og Ryder, R. G. (1982). A methodological note on marital satisfaction and social variables. *Journal of Marriage and Family, 44*, 743-747.
- Drigotas, S. M., Rusbult, C. E., Wieselquist, J., og Whitton, S. W. (1999). Close partner as sculptor of the ideal self: Behavioral affirmation and the Michelangelo phenomenon. *Journal of Personality and Social Psychology, 77*, 293-323.

- Dyer, E. D. (1963). Parenthood as crisis: A re-study. *Marriage and Family Living*, 25(2), 196-201.
- Fawcett, E. B., Hawkins, A. J., Blanchard, V. L., og Carroll, Jason, S. C. (2010). Do premarital education programs really work? A meta-analytic study. *Family Relations*, 59, 232-239.
- Felmlee, D. og Sprecher, S. (2000). Close relationships and social psychology: Intersections and future paths. *Social Psychology Quarterly*, 63(4), 365-376.
- Fincham, F. D., & Bradbury, T. N. (1987). The impact of attributions in marriage: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 510–517.
- Fincham, F. D. og Linfield, K. J. (1997). A new look at marital quality: Can spouses feel positive and negative about their marriage? *Journal of Family Psychology*, 11, 489-502.
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., & Thomas, G. (2000). The Measurement of Perceived Relationship Quality Components: A Confirmatory Factor Analytic Approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, 340-354.
- Funk, J. L. og Rogge, R. D. (2007). Testing the ruler with item response theory: Increasing precision of measurement for relationship satisfaction with the couples satisfaction index. *Journal of Family Psychology*, 21, 572-583.
- Gelles, R. (1995). *Contemporary families: A sociological view*. Thousand Oaks, CA: Sage publications.
- Gilford, R. og Bengtson, V. (1979). Measuring marital satisfaction in three generations: Positive and negative dimensions. *Journal of Marriage and Family*, 41, 387-398.
- Glenn, N. D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980's: A critical review. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 818-831.
- Glenn, N. D. (1998). The course of marital success and failure in five American 10-year marriage cohorts. *Journal of Marriage and Family*, 60, 569-576.

- Glenn, N. D., & Weaver, C. N. (1981). The contribution of marital happiness to global happiness. *Journal of Marriage & the Family*, *43*, 161–168.
- Goode, W. J. (1960). A theory of role strain. *American Sociological Review*, *25*, 483-496.
- Gorchoff, S. M., John, O. P., og Helson, R. (2008). Contextualizing change in marital satisfaction during middle age: An 18-year longitudinell study. *Psychological Science*, *19*, 1194-1200.
- Gottman, J. M. og Notarius, C. I. (2002). Marital research in the 20th century and a research agenda for the 21st century. *Family process*, *41*, 159-197.
- Hahlweg, K., Markman, H. J., Thurmaier, F., Engl, J., og Eckert, V. Prevention of marital distress: Results of a German prospective longitudinal study. *Journal of Family Psychology*, *12*, 543-556.
- Hassebrauck, M., & Fehr, B. (2002). Dimensions of relationship quality. *Personal Relationships*, *9*, 253–270.
- Hatch, L. R. & Bulcroft, K. (2004). Does long-term marriage bring less frequent disagreements? Five explanatory frameworks. *Journal of Family Issues*, *25*, 465-495.
- Hatfield, E., Rapson, R. L., og Aumer-Ryan, K., (2008). Social justice in love relationships: Recent developments. *Social Justice Research*, *21*, 413-431.
- Hatfield, E. og Sprecher, S. (1986). Measuring passionate love in intimate relationships. *Journal of adolescence*, *9*, 383-410.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, *50*, 93–98.
- Hendrick, C. og Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, *50*(2), 392-402.

- Hendrick, S. S., Hendrick, C., og Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction, and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 980-988.
- Hicks, M. W., & Platt, M. (1970). Marital happiness and stability: A review of the research in the sixties. *Journal of Marriage and the Family*, 32, 553-574.
- Hobart, C. W. (1958). Disillusionment in marriage, and romanticism. *Marriage and Family Living*, 20, 156-162.
- Hogg, M. A. og Vaughan, G. M. (2005). *Social psychology*, fourth edition. England: Pearson Educated Limited.
- Huston, T. L., Houts, R. M., Caughlin, J. P., Smith, S. E., og George, L. J. (2001). The connubial crucible: Newlywed years as predictors of marital delight, distress, and divorce. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 237-252.
- Johnson, D. R., Amoloza, T. O., og Booth, A. (1992). Stability and developmental change in marital quality: A three-wave panel analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 582-594.
- Johnson, D. R., White, L. K., Edwards, J. N., & Booth, A. (1986). Dimensions of marital quality: Toward methodological and conceptual refinement. *Journal of Family Issues*, 7, 31-49.
- Jose, O. og Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33, 73-85.
- Karney, B. R. (2007). Not shifting bur broadening marital research: Comments on Fincham, Stanley, and Beach. *Journal of Marriage and Family*, 69, 310-314.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, method, and research. *Psychological Bulletin*, 118, 3-34.

- Karney, B. R. og Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1075-1092.
- Karney, B. R. og Frye, N. E. (2002). "But we've been getting better lately": Comparing prospective and retrospective views of relationship development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 222-238.
- Kayser, K. (1993). *When love dies: The process of marital disaffection*. The Guilford Press, NY, London.
- Kurdek, L. A. (1990). Spouse attributes and spousal interactions as dimensions of relationship quality in first-married and remarried newlywed men and women. *Journal of Family Issues*, 11(1), 91-100.
- Kurdek, L. A. (1999). The nature and predictors of the trajectory of change in marital quality for husbands and wives over the first 10 years of marriage. *Developmental Psychology*, 35, 1283-1296.
- Larson, J. H. og Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43(2), 228-237.
- Laub, J. H., Nagin, D. S., og Sampson, R. J. (1998). Trajectories of change in criminal offending: Good marriages and the desistance process. *American Sociological Review*, 63, 225-238.
- Lawrence, E., Rothman, A. D., Cobb, R. J., Rothman, M. T., og Bradbury, T. N., (2008). Marital satisfaction across the transition to parenthood. *Journal of Family Psychology*, 22, 41-50.
- LeMasters, E. E. (1957). Parenthood as crisis. *Marriage and Family Living*, 19(4), 352-355.
- Levenson, R. W., Carstensen, L. L., og Gottman, J. M. (1993). Long-term marriage: Age, gender, and satisfaction. *Psychology and Aging*, 8(2), 301-313.

- Lewis, R. A., & Spanier, G. B. (1979). Theorizing about the quality and stability of marriage. I W. R. Burr, R. Hill, F. I. Nye, & I. L. Reiss (Ed.), *Contemporary theories about the family: Research-based theories* (s. 268-294). New York: Free Press.
- Lively, E. L. (1969). Toward concept clarification: The case of marital interaction. *Journal of Marriage and Family*, 31, 108-114.
- Locke, H. J., og Wallace, K. M. (1959). Short marital adjustment prediction tests: The reliability and validity. *Marriage and Family Living*, 21, 251-255.
- Luckey, E. B. (1966). Number of years married as related to personality perception and marital satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 28, 44-48.
- Matthews, L. S., Wickrama, K. A. S., og Conger, R. D. (1996). Predicting marital instability from spouse and observer reports of marital interaction. *Journal of Marriage and Family*, 58, 641-655.
- McHale, S. M. og Huston, T. L. (1985). The effect of the transition to parenthood on the marriage relationship: A longitudinal study. *Journal of Family Issues*, 6, 409-433.
- Meeks, B. S., Hendrick, S. S., og Hendrick, C. (1998). Communication, love and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(6), 755-773.
- Miller, B. (1976). A multivariate developmental model of marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 643-657.
- Mitnick, D. M., Heyman, R. E., og Slep, A. M. S. (2009). Changes in relationship satisfaction across the transition to parenthood: A meta-analysis. *Journal of Family Psychology*, 23(6), 848-852.
- Murray, S. L., & Holmes, J. G. (1993). Seeing virtues in faults: Negativity and the transformation of interpersonal narratives in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 707-722.

- Murstein, B. I. (1980). Mate selection in the 1970s. *Journal of Marriage and Family*, 42(4), 777-792.
- Norton, R. (1983). Measuring marital quality: A critical look at the dependent variable. *Journal of Marriage and the Family*, 45, 141-151.
- Orbuch, T. L., House, J. S., Mero, R. P., og Webster, P. S. (1996). Marital quality over the life course. *Social Psychology Quarterly*, 59, 162-171.
- Orbuch, T. L., Veroff, J., & Holmberg, D. (1993). Becoming a married couple: The emergence of meaning in the first years of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 55, 815-826.
- Orden, S. R. & Bradburn, N. M. (1968). Dimensions of Marriage Happiness. *The American Journal of Sociology*, 73, 715-731.
- Pallant, J. (2001). *SPSS Survival manual: A step-by-step guide to data analysis using SPSS version 15*. New York: Open University Press.
- Pineo, P. C. (1961). Disenchantment in the later years of marriage. *Marriage and Family Living*, 23, 3-11.
- Rempel, J. K., Burris, C. T. (2005). Let me count the ways: An integrative theory of love and hate. *Personal Relationships*, 12, 297-313.
- Rhyme, D. (1981). Bases of marital satisfaction among men and women. *Journal of Marriage and Family*, 43, 941-955.
- Roach, A. J., Frazier, L. P., og Bowden, S. R., (1981). The marital satisfaction scale: Development of a measure for intervention research. *Journal of Marriage and Family*, 43, 537-546.
- Rollins, B. C., & Cannon K. L. (1974). Marital Satisfaction over the Family Life Cycle: A Reevaluation. *Journal of Marriage and the Family* 36, 271-82.
- Rollins, B. C., & Feldman, H. H. (1970). Marital Satisfaction over the Family Life Cycle.

- Journal of Marriage and the Family* 32, 20-28.
- Rosen-Grandon, J. R., Myers, J. E., og Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling and Development*, 82(1), 58-68.
- Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(2), 265-273.
- Sabatelli, R. M. (1988). Measurement issues in marital research: A review and critique of contemporary survey instruments. *Journal of Marriage and Family*, 50, 891-915.
- Sabourin, S., Lussier, Y., og Wright, J. (1991). The effects of measurement strategy on attributions for marital problems and behaviors. *Journal of Applied Social Psychology*, 21, 734-746.
- Schumm, W. R. og Bugaighis, M. A. (1986). Marital quality over the marital career: Alternative explanations. *Journal of Marriage and Family*, 48, 165-168.
- Schumm, W. R., Nichols, C. W., Schectman, K. L., og Grigsby, C. C. (1983). Characteristics of responses to the Kansas marital satisfaction scale by a sample of 84 married mothers. *Psychological Reports*, 53, 567-572.
- Shapiro, A. F., Gottman, J. M., og Carrère, S. (2000). The baby and the marriage: Identifying factors that buffer against decline in marital satisfaction after the first baby arrives. *Journal of Family Psychology*, 14(1), 59-70.
- Shaver, P., Hazan, C. og Bradshaw, D. (1988). Love as attachment: The integration of three behavioral systems. I R. J. Sternberg og M. L. Barnes (Ed.), *The psychology of love*, (s. 68-99). New Haven: Yale University Press.
- Shaver, P., Schwartz, J., Kirson, D., og O'Connor, C. (1987). Emotion knowledge: Further exploration of a prototype approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(6), 1061-1086.

- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28.
- Spanier, G. B., & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42, 825–839.
- Stack, S. og Eshleman, J. R. (1998). Marital status and happiness: A 17-nation study. *Journal of Marriage and Family*, 60, 527-536.
- Statistisk sentralbyrå (2007). *Befolkning: Færre unge – flere eldre*. Hentet 2. april, 2011, fra <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200705/04/index.html>.
- Statistisk sentralbyrå (2010). *Befolkningsstatistikk. Ekteskap og skillsmisser, 2010: Færre vigslar*. Hentet 2. april, 2011, fra http://www.ssb.no/english/subjects/02/02/30/ekteskap_en/.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119-135.
- Sternberg, R. J. (1988). Triangulating love. I R. J. Sternberg, & M. L. Barnes, (Ed), *The psychology of love*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Sternberg, R. J. (1997). Construct validation of a triangular love scale. *European Journal of Social Psychology*, 27, 313–335.
- Sternberg, R. J. og Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(2), 312-329.
- Stevens, D., Kiger, G., og Riley, P. J. (2001). Working hard and hardly working: Domestic labor and marital satisfaction among dual-earner couples. *Journal of Marriage and Family*, 63(2), 514-526.
- Swann, W. B., Jr., De La Ronde, C, og Hixon, G. (1994). Authenticity and positivity strivings in marriage and courtship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 857-869.
- Syltevik, L. J. (2010). Sense and sensibility: Cohabitation in “cohabitation land”. *The Sociological Review*, 53(3), 445-462.

- Tabachnik, B. G. og Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics. (5th ed.)* Boston: Pearson Education, Inc.
- Terman, L. M. og Johnson, W. B. (1939). Methodology and results of recent studies in marital adjustment. *American Sociological Review*, 4, 307-324.
- Thomas, G., Fletcher, G. J. O., og Lange, C. (1997). On-line empathic accuracy in marital interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 839-850.
- Trost, J. E. (1985). Abandon adjustment! *Journal of Marriage and Family*, 47, 1072-1073.
- Tsapelas, I., Aron, A., og Orbuch, T. (2009). Marital boredom now predicts less satisfaction 9 years later. *Psychological Science*, 20, 543-545.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K., og Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65, 574-583.
- Umberson, D., Williams, K., Powers, D. A., Chen, M. D., og Campbell, A. M. (2005). As good as it gets? A life course perspective on marital quality. *Social Forces*, 84(1), 493-511.
- Vaillant, C. O. og Vaillant, G. E. (1993). Is the U-curve of marital satisfaction an illusion? A 40-year study of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 55, 230-239.
- VanLaningham, J., Johnson, D. R. og Amato, P. (2001). Marital happiness, marital duration, and the U-shaped curve: Evidence from a five-wave panel study. *Social Forces*, 79, 1313-1341.
- Watson, D., Hubbard, B., og Wiese, D. (2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self- and partner-ratings. *Journal of Personality*, 68(3), 413-449.
- Weishaus, S. og Field, D. (1988). A half century of marriage: Continuity or change? *Journal of Marriage and Family*, 50, 763-774.
- Wiik, K. A. (2010). *Whether, when and with whom? Socioeconomic inequalities in marriage*

and cohabitation in Norway. Doktoravhandling, hentet fra Digitale Utgivelser ved UiO (DUO), januar 2011, <http://www.duo.uio.no/sok/work.html?WORKID=108017>.

White, L. K. (1983). Determinants of spousal interaction: Marital structure or marital happiness. *Journal of Marriage and the Family*, 45, 511-519.

White, L. K. og Booth, A. (1985). The transition to parenthood and marital quality. *Journal of Family Issues*, 6, 435-449.

White, L. K. og Booth, A. (1991). Divorce over the life course: The role of happiness. *Journal of Family Issues*, 12, 5-21.

Vedlegg I

Måleinstrumenter med spørsmål som ligner spørsmål i generell partilfredshetsskalaen:

- Couples Satisfaction Index (CSI) (Funk og Rogge, 2007).
- Dyadic Adjustment Scale (DAS) (Spanier, 1976).
- Kansas Marital Satisfaction Scale (KMS) (Schumm, Nichols, Schectman, og Grigsby, 1983).
- Marital Adjustment Test (MAT) (Locke og Wallace, 1959).
- Marital Satisfaction Scale (MSS) (Roach, Frazier, og Bowden, 1981).
- Perceived Relationship Quality Components (PRQC) (Fletcher, Simpson, og Thomas, 2000).
- The Passionate Love Scale (PLS) (Hatfield og Sprecher, 1986).
- Quality of Marriage Index (QMI) (Norton, 1983).
- Relationship Assessment Scale (RAS) (Hendrick, 1988).
- Sternberg Triangular Love Scale (STLS) (Sternberg, 1997).

Eksempler på likhet mellom spørsmål i generell partilfredshetsskala og overnevnte skalaer:

1. *Jeg elsker min partner.*
 - ≈ PLS 9: No one else could love ___ like I do.
 - ≈ PLS 12: I will love ___ forever.
 - ≈ RAS 6, PRQC 16: How much do you love your partner?
 - ≈ STLS (c) 7: I am certain of my love for ___.
2. *Jeg vil bli gammel med min partner.*
 - ≈ STLS (p) 4 I cannot imagine my life without ___.
 - ≈ STLS (c) 2: I expect my love for ___ to last for the rest of my life.
 - ≈ STLS (c) 3: I can't imagine ending my relationship with ___.
 - ≈ STLS (c) 4: I view my relationship with ___ as permanent.
 - ≈ STLS (c) 19: I plan to continue my relationship with ___.
3. *Jeg skulle ønske jeg ikke hadde vært sammen med min partner.*
 - ≈ CSI 6, RAS 4: How often do you wish you hadn't gotten into this relationship?
 - ≈ CSI 15: I have had second thoughts about this relationship recently.
 - ≈ DAS 21: Do you ever regret that you married (or lived together)?
 - ≈ MAT 13: Do you ever wish you had not married?
 - ≈ MSS 3: If I could start over again, I would marry someone other than my present spouse.
 - ≈ MSS 40: I sometimes wish I had not married my present spouse.
4. *Jeg har en partner som ikke er redd for å dele sine følelser med meg.*
 - ≈ CSI 4: Demonstrations of affection.
 - ≈ STLS (i): I experience intimate communication with ___.
5. *Jeg finner min partner fysisk attraktiv.*
 - ≈ PLS 29: I possess a powerful attraction for ___.
 - = STLS (p) 8: I find ___ very attractive physically.
6. *Jeg føler omsorg for min partner.*
7. *Relasjonen til min partner gjør meg glad.*
 - = CSI 11, QMI 4: My relationship with my partner makes me happy.

≈ CSI 18, STLS (p) 1: I cannot imagine another person making me as happy as my partner does.

≈ STLS (i) 10: I experience great happiness with ___.

8. *Min partner og jeg har mange felles interesser.*

≈ MSS 39: My spouse and I enjoy several mutually satisfying outside interests together.

9. *Hvor fornøyd er du med ditt parforhold?*

= CSI 22, PRQC 1, RAS 2: In general, how satisfied are you with your relationship?

≈ CSI 1: Please indicate the degree of happiness, all things considered, of your relationship.

≈ DAS 31: ..the degree of happiness, all things considered, of your relationship.

≈ KMS 2: How satisfied are you with your marriage?

≈ KMS 3: How satisfied are you with your relationship with your husband?

≈ MSS 48: I am definitely satisfied with my marriage.

≈ PRQC 3: How happy are you with your relationship?

≈ QMI 1: We have a good marriage.

≈ QMI 6: The degree of happiness, everything considered, in your marriage.

10. *Punktene på denne linjen representerer ulike grader av lykke i ditt parforhold. Midtpunktet "Lykkelig" representerer den normale graden av lykke i de fleste parforhold. Kryss av der du opplever at ditt parforhold best kan beskrives:*

(...Ulykkelig, 3=litt ulykkelig, 4=Lykkelig, 5=Meget l., 6=Svært l., 7=Ekstremt l.)

≈ CSI 1, QMI 6: Please indicate the degree of happiness, all things considered, of your relationship.

≈ DAS 31: The dots on the following line represent different degrees of happiness in your relationship. The middle point, "happy", represents the degree of happiness of most relationships. Please circle the dot which best describes the degree of happiness, all things considered, of your relationship.

≈ MAT 1: Check the dot on the scale line below which best describes the degree of happiness, everything considered, of your present marriage. The middle point, "happy," represents the degree of happiness which most people get from marriage, and the scale gradually ranges on one side to those few who are very unhappy in marriage, and on the other, to those few who experience extreme joy or felicity in marriage.

Vedlegg II

Måleinstrument med spørsmål som ligner spørsmål i generell partilfredshetsskala

De ulike responsformatene til måleinstrumentene vises ikke her. Denne oversikten presenteres for å vise eksempler på andre måleinstrument som undersøker nivå av partilfredshet. Det tas forbehold om skrivefeil i gjengivelsene av måleinstrumentene.

Couples Satisfaction Index (CSI) scales (Funk & Rogge, 2007)

1. Please indicate the degree of happiness, all things considered, of your relationship.
2. Amount of time spent together
3. Making major decisions
4. Demonstrations of affection
5. In general, how often do you think that things between you and your partner are going well?
6. How often do you wish you hadn't gotten into this relationship?
7. I still feel a strong connection with my partner.
8. If I had my life to live over, I would marry (or live with/date) the same person.
9. Our relationship is strong.
10. I sometimes wonder if there is someone else out there for me.
11. My relationship with my partner makes me happy.
12. I have a warm and comfortable relationship with my partner.
13. I can't imagine ending my relationship with my partner.
14. I feel that I can confide in my partner about virtually anything.
15. I have had second thoughts about this relationship recently.
16. For me, my partner is the perfect romantic partner.
17. I really feel like part of a team with my partner.
18. I cannot imagine another person making me as happy as my partner does.
19. How rewarding is your relationship with your partner?
20. How well does your partner meet your needs?
21. To what extent has your relationship met your original expectations?
22. In general, how satisfied are you with your relationship?
23. How good is your relationship compared to most?
24. Do you enjoy your partner's company?
25. How often do you and your partner have fun together?

For each of the following items, select the answer that best describes how you feel about your relationship. Base your responses on your first impressions and immediate feelings about the item.

26. INTERESTING	5	4	3	2	1	0	BORING
27. BAD		0	1	2	3	4	5 GOOD
28. FULL		5	4	3	2	1	0 EMPTY
29. LONELY	0	1	2	3	4	5	FRIENDLY
30. STURDY	5	4	3	2	1	0	FRAGILE
31. DISCOURAGING	0	1	2	3	4	5	HOPEFUL
32. ENJOYABLE	5	4	3	2	1	0	MISERABLE

Dyadic Adjustment Scale (DAS) (Spanier, 1976)

(4 subscales: Dyadic consensus subscale (item 1-15), Dyadic Satisfaction subscale (item 16-23, 31-32), Dyadic Cohesion subscale (item 24-28), Affectional Expression subscale (item 4, 6, 29, 30).

1. Handling family finances.
2. Matters of recreation
3. Religious matters
4. Demonstrations of affection
5. Friends
6. Sex relations
7. Conventionality (correct or proper behavior)
8. Philosophy of life
9. Ways of dealing with parents or in-laws
10. Aims, goals, and things believed important
11. Amount of time spent together
12. Making major decisions
13. Household tasks
14. Leisure time interests and activities
15. Career decisions
16. How often do you discuss or have you considered divorce, separation, or terminating your relationship?
17. How often do you and your mate leave the house after a fight?
18. In general, how often do you think that things between you and your partner are going well?
19. Do you confide in your partner?
20. How often do you and your partner quarrel?
21. Do you ever regret that you married (or *lived together*)?
22. How often do you and your mate "get on each other's nerves"?
23. Do you kiss your mate?
24. Do you and your mate engage in outside interest together?
25. Have a stimulating exchange of ideas
26. Laugh together
27. Calmly discuss something
28. Work together on a project
29. Being too tired for sex.
30. Not showing love.
31. ..."the degree of happiness, all things considered, of your relationship."
32. Which of the following statements best describes how you feel about the future of your relationship?

Kansas Marital Satisfaction Scale (KMS) (Schumm, Nichols, Schectman, & Grigsby, 1983)

1. How satisfied are you with your husband as a spouse?
2. How satisfied are you with your marriage?
3. How satisfied are you with your relationship with your husband?

Marital Adjustment Test (MAT) (Locke & Wallace, 1959)

1. Check the dot on the scale line below which best describes the degree of happiness, everything considered, of your present marriage. The middle point, "happy," represents the degree of happiness which most people get from marriage, and the scale gradually ranges on one side to those few who are very unhappy in marriage, and on the other, to those few who experience extreme joy or felicity in marriage.

State the approximate extent of agreement or disagreement between you and your mate on the following items:

2. Handling family finances
3. Matters of recreation
4. Demonstration of affection
5. Friends
6. Sex relations
7. Conventionality (right, good, or proper conduct)
8. Philosophy of life
9. Ways of dealing with in-laws
10. When disagreements arise, they usually result in: husband giving in , wife giving in , agreement by mutual give and take
11. Do you and your mate engage in outside interests together?.
12. In leisure time do you generally prefer: to be "on the go" ----, to stay at home ---- ? Does your mate generally prefer: to be "on the go" ---- , to stay at home ---- ? (Stay at home for both, 10 points; "on the go" for both, 3 points; disagreement, 2 points.)
13. Do you ever wish you had not married?
14. If you had your life to live over, do you think you would: marry the same person
15. Do you confide in your mate?

The Marital Satisfaction Scale (MSS) (Roach, Frazier, & Bowden, 1981)

1. I know what my spouse expects of me in our marriage.
2. My spouse could make things easier for me if he/she cared to.
3. I worry a lot about my marriage.
4. If I could start over again, I would marry someone other than my present spouse.
5. I can always trust my spouse.
6. My life would seem empty without my marriage.
7. My marriage is too confining to suit me.
8. I feel that I am "in a rut" in my marriage.
9. I know where I stand with my spouse.
10. My marriage has a bad effect on my health.
11. I become upset, angry, or irritable because of things that occur in my marriage.
12. I feel competent and fully able to handle my marriage.
13. My present marriage is not one I would wish to remain in permanently.
14. I expect my marriage to give me increasing satisfaction the longer it continues.
15. I get discouraged trying to make my marriage work out.
16. I consider my marital situation to be as pleasant as it should be.
17. My marriage gives me more real personal satisfaction than anything else I do.
18. I think my marriage gets more difficult for me each year.
19. My spouse gets me badly flustered and jittery.
20. My spouse gives me sufficient opportunity to express my opinions.
21. I have made a success of my marriage so far.

22. My spouse regards me as an equal.
23. I must look outside my marriage for those things that make life worthwhile and interesting.
24. My spouse inspires me to do my best work.
25. My marriage has "smothered" my personality.
26. The future of my marriage looks promising to me.
27. I am really interested in my spouse.
28. I get along well with my spouse.
29. I am afraid of losing my spouse through divorce.
30. My spouse makes unfair demands on my free time.
31. My spouse seems unreasonable in his/her dealings with me.
32. My marriage helps me toward the goals I have set for myself.
33. My spouse is willing to make helpful improvements in our relationship.
34. My marriage suffers from disagreement concerning matters of recreation.
35. Demonstrations of affection by me and my spouse are mutually acceptable.
36. An unhappy sexual relationship is a drawback in my marriage.
37. My spouse and I agree on what is right and proper conduct.
38. My spouse and I do not share the same philosophy of life.
39. My spouse and I enjoy several mutually satisfying outside interests together.
40. I sometimes wish I had not married my present spouse.
41. My present marriage is definitely unhappy.
42. I look forward to sexual activity with my spouse with pleasant anticipation.
43. My spouse lacks respect for me.
44. I have definite difficulty confiding in my spouse.
45. Most of the time my spouse understands the way I feel.
46. My spouse does not listen to what I have to say.
47. I frequently enjoy pleasant conversations with my spouse.
48. I am definitely satisfied with my marriage.

The Perceived Relationship Quality Components (PRQC) (Fletcher, Simpson and Thomas, 2000)

Relationship Satisfaction

1. How satisfied are you with your relationship?
2. How content are you with your relationship?
3. How happy are you with your relationship?

Commitment

4. How committed are you to your relationship?
5. How dedicated are you to your relationship?
6. How devoted are you to your relationship?

Intimacy

7. How intimate is your relationship?
8. How close is your relationship?
9. How connected are you to your partner?

Trust

10. How much do you trust your partner?
11. How much can you count on your partner?
12. How dependable is your partner?

Passion

13. How passionate is your partner?

14. How lustful is your relationship?
15. How sexually intense is your relationship?

Love

16. How much do you love your partner?
17. How much do you adore your partner?
18. How much do you cherish your partner?

The Passionate Love Scale (PLS) (Hatfield & Sprecher, 1986)

(The * indicates items selected for the short version of the PLS.)

1. Since I've been involved with ____, my emotions have been a roller coaster.
2. * I would feel deep despair if ____ left me.
3. Sometimes my body trembles with excitement at the sight of ____.
4. I take delight in studying the movements and angles of ____'s body.
5. * Sometimes I feel I can't control my thoughts; they are obsessively on ____.
6. * I feel happy when I am doing something to make ____ happy.
7. * I would rather be with ____ than anyone else.
8. * I'd get jealous if I thought ____ were falling in love with someone else.
9. No one else could love ____ like I do.
10. * I yearn to know all about ____.
11. * I want ____ physically, emotionally, mentally.
12. I will love ____ forever.
13. I melt when looking deeply into ____'s eyes.
14. * I have an endless appetite for affection from ____.
15. * For me, ____ is the perfect romantic partner.
16. ____ is the person who can make me feel the happiest.
17. * I sense my body responding when ____ touches me.
18. I feel tender toward ____.
19. * ____ always seems to be on my mind.
20. If I were separated from ____ for a long time, I would feel intensely lonely.
21. I sometimes find it difficult to concentrate on work because thoughts of ____ occupy my mind.
22. * I want ____ to know me – my thoughts, my fears, and my hopes.
23. Knowing that ____ cares about me makes me feel complete.
24. * I eagerly look for signs indicating ____'s desire for me.
25. If ____ were going through a difficult time, I would put away my own concerns to help him/her out.
26. ____ can make me feel effervescent and bubbly.
27. In the presence of ____, I yearn to touch and be touched.
28. An existence without ____ would be dark and dismal.
29. * I possess a powerful attraction for ____.
30. * I get extremely depressed when things don't go right in my relationship with ____.

Quality of Marriage Index (QMI) (Norton, 1983)

1. We have a good marriage
2. My relationship with my partner is very stable
3. Our marriage is strong
4. My relationship with my partner makes me happy
5. I really feel like *part of a team* with my partner

6. The degree of happiness, everything considered, in your marriage.

Relationship Assessment Scale (RAS) (Hendrick, 1988)

1. How well does your partner meet your needs?
2. In general, how satisfied are you with your relationship?
3. How good is your relationship compared to most?
4. How often do you wish you hadn't gotten into this relationship?
5. To what extent has your relationship met your original expectations?
6. How much do you love your partner?
7. How many problems are there in your relationship?

Sternberg Triangular Love Scale (STLS) (Sternberg, 1997)

(The original version: 72 items, the revised version: 90 items. In the revised version each subscale is increased from 12 to 15 items.)

The action portion of the scale

The action questions are the same as the feeling questions, except they are preceded by the phrase "My actions reflect.....".

The feeling portion of the scale

(In parenthesis the items that are removed in the revised version, and a "+" indicates items that are added in the revised version).

Intimacy

1. (I have a warm and comfortable relationship with ____)
2. (I experience intimate communication with ____)
3. (I strongly desire to promote the well-being of ____)
4. (I have a relationship of mutual understanding with ____)
5. I received considerable emotional support from ____
6. I am able to count on ____ in times of need
7. ____ is able to count on me in times of need.
8. I value ____ greatly in my life.
9. I am willing to share myself and my possessions with ____
10. I experience great happiness with ____
11. I feel emotional close to ____
12. I give considerable emotional support to ____
13. I have a comfortable relationship with ____ (+)
14. I have a warm relationship with ____ (+)
15. I communicate well with ____ (+)
16. I share deeply personal information about myself with ____ (+)
17. I feel that I really understand ____ (+)
18. I feel that ____ really understands me (+)
19. I feel that I really can trust ____ (+)

Passion

1. I cannot imagine another person making me as happy as ____ does

2. There is nothing more important to me than my relationship with ____
3. My relationship with ____ is very romantic
4. I cannot imagine life without ____
5. I adore ____
6. I find myself thinking about ____ frequently during the day
7. Just seeing ____ is exciting for me
8. (I find ____ very attractive physically)
9. I idealize ____
10. There is something almost “magical” about my relationship with ____
11. (My relationship with ____ is very “alive”)
12. (I especially like giving presents to ____)
13. I find ____ to be very personally attractive (+)
14. I would rather be with ____ than with anyone else (+)
15. I fantasize about ____ (+)
16. When I see romantic movies or read romantic books I think of ____ (+)
17. I especially like physically contact with ____ (+)
18. My relationship with ____ is passionate (+)

Commitment

1. I will always feel a strong responsibility for ____
2. I expect my love for ____ to last for the rest of my life
3. I can't imagine ending my relationship with ____
4. I view my relationship with ____ as permanent
5. (I would stay with ____ through the most difficult times)
6. (I view my commitment to ____ as a matter of principle)
7. I am certain of my love for ____
8. (I have decided that I love ____)
9. I am committed to maintaining my relationship with ____
10. (I view my relationship with ____ as, in part, a thought-out decision)
11. I could not let anything get in the way of my commitment to ____
12. I have confidence in the stability of my relationship with ____
13. I view my relationship with ____ as a good decision (+)
14. I know that I care about ____ (+)
15. I feel a sense of responsibility toward ____ (+)
16. Because of my commitment to ____, I would not let other people come between us (+)
17. Even when ____ is hard to deal with, I remain committed to our relationship (+)
18. I view my commitment to ____ as a solid one (+)
19. I plan to continue my relationship with ____ (+)